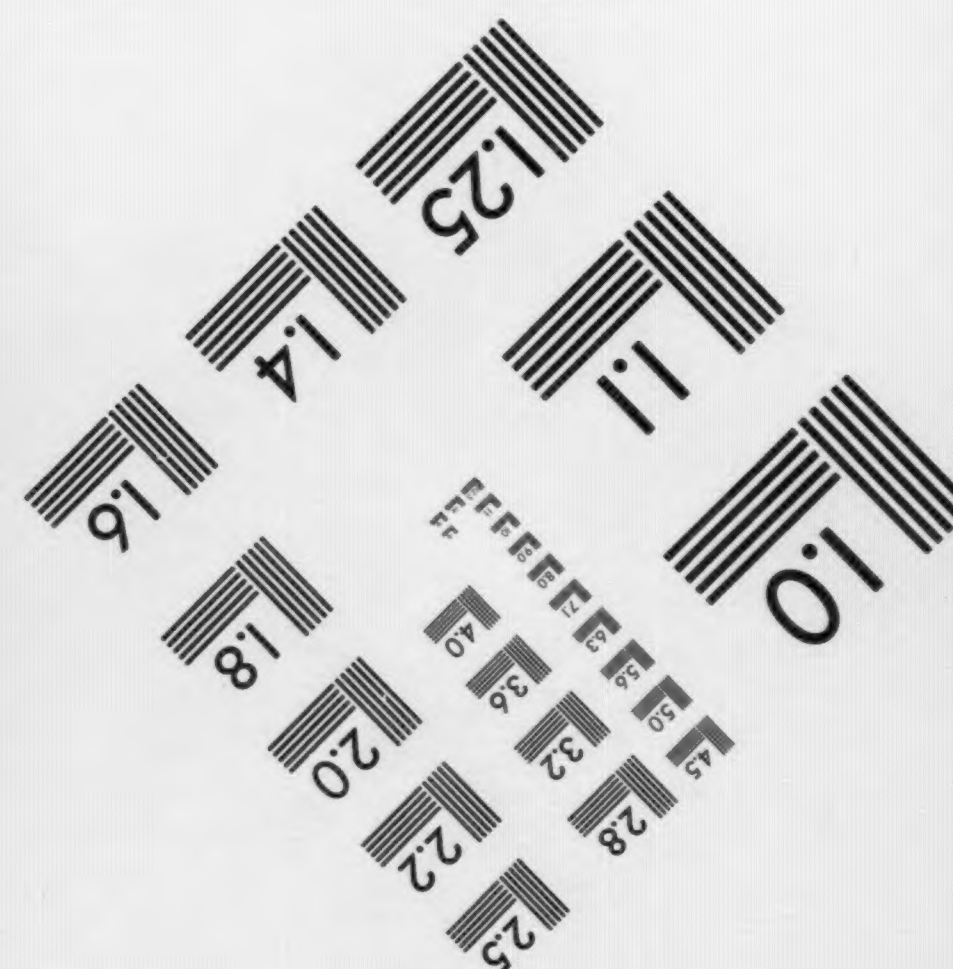
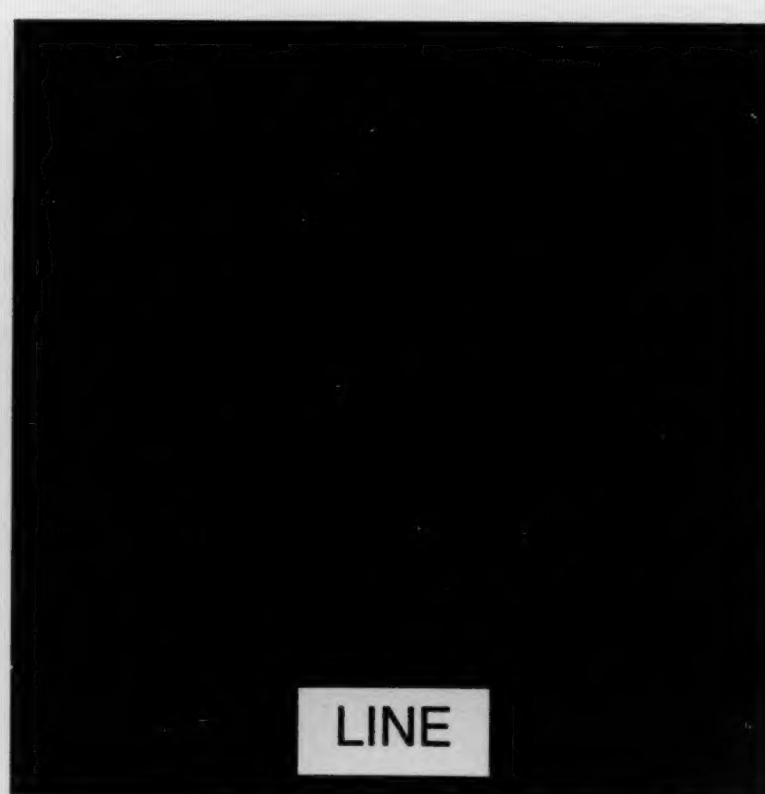
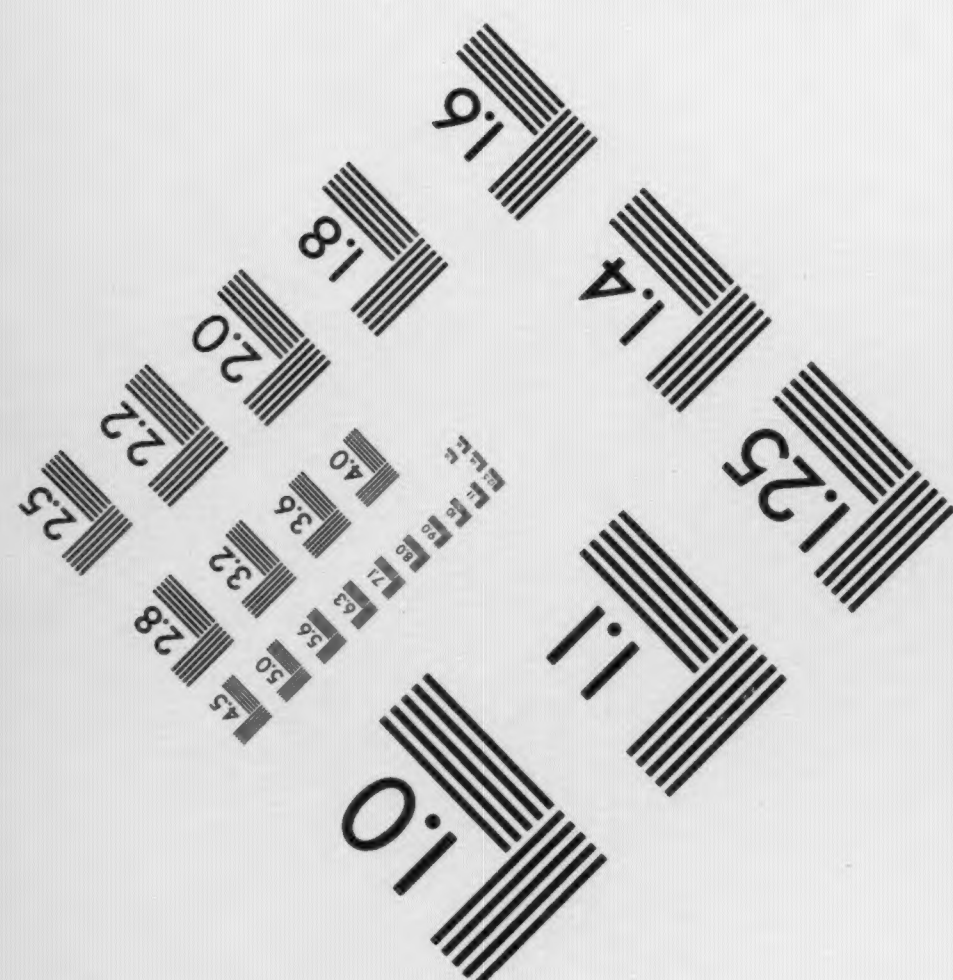
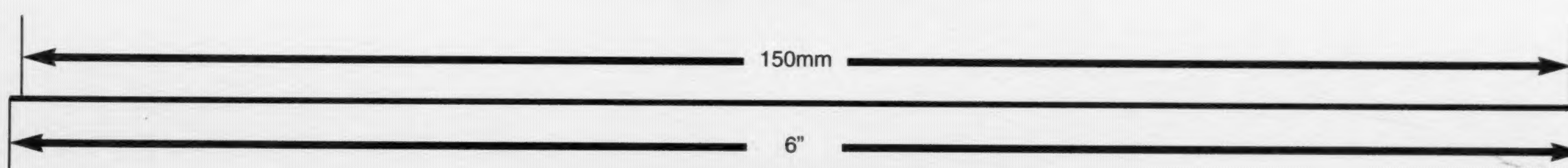
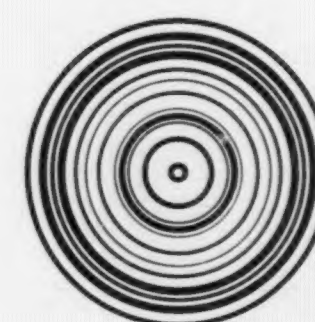
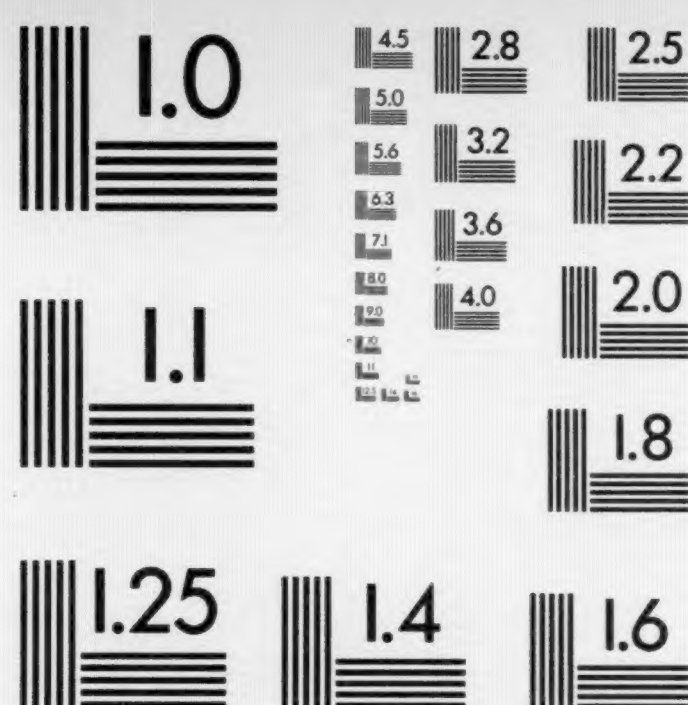
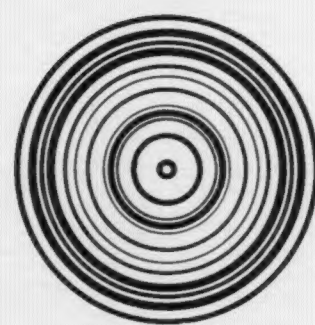
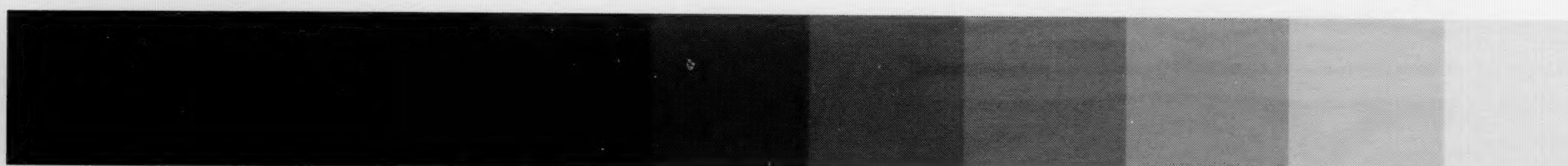
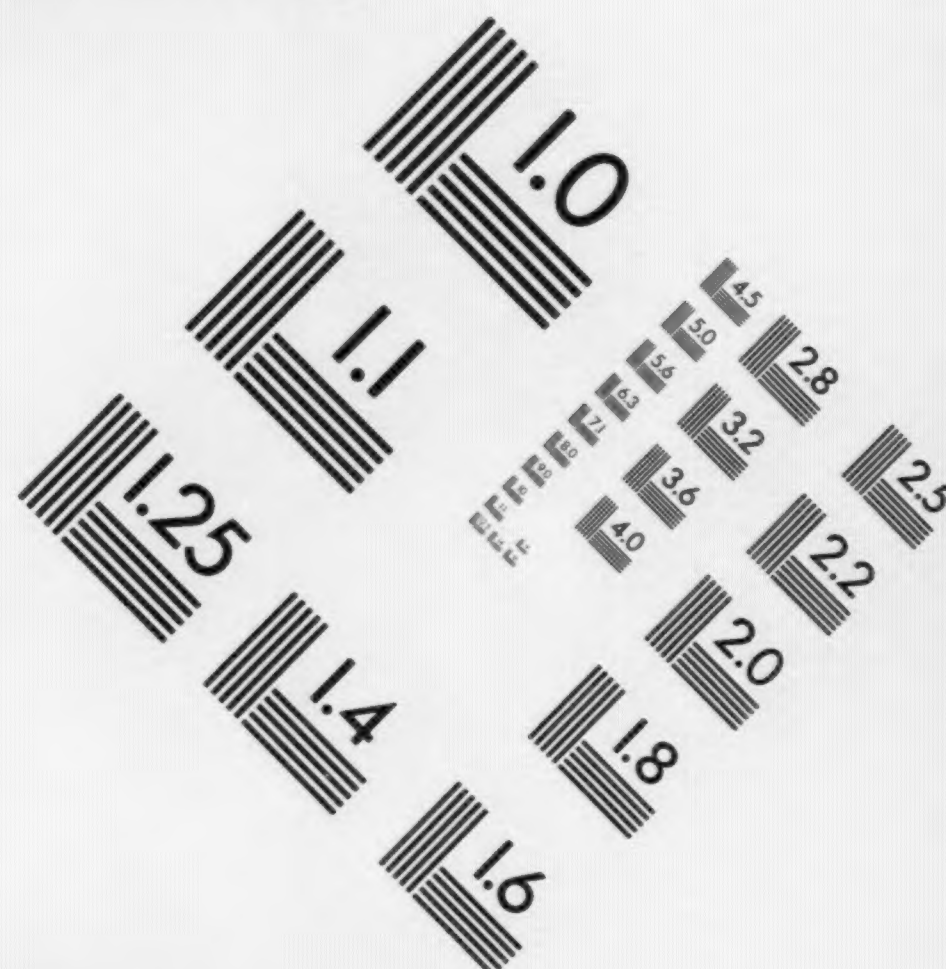
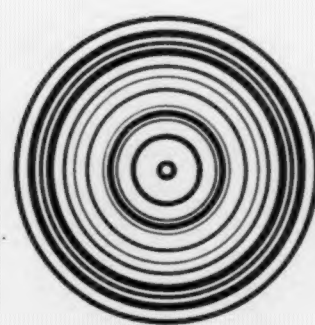

START

DOCUMENT
IMAGING

STANDARD CO. ALBANY
NEW YORK

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-20004-1876.20

Zolotarevsky, Isaac.
R' Aba'li Ashkenazi:
lebensbild in 4 akten.
Lemberg, 1909.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1876.20

Zolotarevsky, Isaac.

R' Aba'li Ashkenazi: lebensbild in 4 akten.

Lemberg : Ferlag fun David Roth, 1909.

Varying form of title: Reb Abele Aschkenase.

52 p. ; 24 cm.

1. Yiddish drama.—lcsh
- I. Ukraine-Lviv

ID: NXYH01-B3777
CALL #: /106118

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio X 10.0

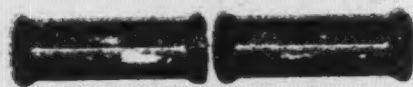

ר' אבאלי אשכנזי

לעבענסבילד אין 4 אקטען.

פאן

י. זלאשארעווסקי.

Handwritten signature

פריי קאסט.

Handwritten signature
פערלאג אין דוד ראטה ביהאנדלונג לעסנעצין.

לעמבערג. תרס"ט. דרוק פאן א. סאלאט.

Druck von E. SALAT, Lemberg 1909.

Verlag von D. ROTH, Buchhandlung Lemberg,

ר' אבא'לי אשכנזי

לעבענסבילד אין 4 אקטען.

פון

י. זלאטארעווסקי.

פערלאג פון דוד ראטה בוכהאנדלונג אין לעמבערג.

REB ABELE ASCHKENASE

Lebensbild in 4 Acten von I. ZLATAREWSKI.

Verlag von D. ROTH, Buchhandlung Lemberg, 1908.

Druck von E. SALAT, Lemberg.

ערשטער אקט.

(ביהנע מוקעל).

א רייכער זאל ביי אשכנזי — א גערעכטער פיש ווי אויף א חתונה — מיט א סך זעסעל, —
א בעכער מיט וויין און א הברלה.

(טויבע פון לינקס נאך איהר, טעמע צינדען ליכט).

טעמע: אנומע וואך! אוי!

טויבע: וואס אינפאקסט דו, טעמע?

טעמע: וואס זאל איך מיד פרייען?

טויבע: וואס הייסט וואס? דו נארעלע! א קלייניגקייט? עס וועט דאך

היינט ויין אזא שמחה ביי איינעם. זארג נישט! זארג נישט! זארג נישט! זארג נישט!

גוטשטער וועט ער דיר אויך צושיקען דיין בעשערטען, וועסטו

אויך חתונה האבען, נישקשע, ס'איז נישטא קיין יודישע קלויסטערס.

טעמע: חתונה האבען, מיט עפס א רוח ווייסט וואס און לעגען דערנאך

אין דירערד? קיין רעכטס קוקט זיך דאך אויף מיר נישט אום,

טויבעניו: זעהט נור, די הברלה איז לאנג גענוג?

טויבע (בעטראכט זי): גענוג! גענוג! נו טעמע, עס ווערד דאך שפעט, די געסט

וועלען דאך פאלד קומען פון דער שוהל מיט איין עולם.

טעמע: איין עולם, געסט... אוי, האב איך פיינט אומזיסטיגע פרעסערס!

ווי קומען פרעסערס, טרינקען, הולען, און וואס הארט ווי אז אין

א ווינקעלע ויצט איין ערעל נשמה'לע און דאס הערצעלע ציטערט.

און פון די אויגען געסטען זיך די טרעטרעלעך, און דאס איז א בלה...

אוי, בעסער צו פערזאנען איין אלטע מויד, איידער אזוי אומגליקליך

צו ויין.

טויבע: טעמע! פון וועמען רעדסטו עס?

פערזאנען:

ר' אבאלי אשכנזי, א רייכער יוד א סוחר. 60 יאהר.

טויבע — זיין ווייב. 55

פרומעלע 18

יאסעניו | זייערע קינדער. 17

טעמע א דיענסט, א הארבאטע, ביי אשכנזי. 28

דניאל גומפאן א בוכהאלטער. 25

יחזקאל פלאם א פריקאשטיק. 45

זיסעלע זיין טאכטער. 20

מרדכי אשכנזי ר' אבאלי'ס פרימעניק. 22

א פראפעסאר.

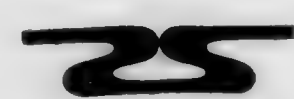
א חזן.

א סופר.

געסט.

פאלק.

ארט דער האנדלונג אין רוסלאנד.

טעמע: פון וועמען? פון קיינעם נישט! עס האט זיך מיר אויף א מינוט אויסגעוויזען. אז איך בין אויך א מענטש! מיינענדיג איך וועל איך מנהל זיין א סוד. נור איך בעט אייך קיינער נאל דערפון נישט וויסען! מיינענדיג! ווי אלט בין איך געווען, ווען איך בין אנגעקומען צוין אייך? טויבע: אין יתומים-אנשטאלט האט מען געזאגט אז דו ביזט דעמילט אלט געווען א יאהר 10-12. וואס האסטו זיך עפס פלוצים דערמאנט אן ריינע יאהרען?

טעמע: נאר נישט! איך האב זיך נור דערמאנט, ווי איך בין תמיד געווען ביי אייך אזוי גליקליך ביז...
טויבע: ביז וואס?

טעמע: איך האב געוואלט זאגען, אז אייער פרומעלע איז דאמאלס נור וואס געבוירען געווארען, און איך האב זי געניאנטשעט, געהאדעוועט, און איך האב זי אזוי ליב ווי איהם!
טויבע: ווי איהם? ווי וועמען?

טעמע: איך רעד דאך אצינד פון אייער יאסעניו, אויך איהם האב איך דאך געניאנטשעט...

טויבע: טעמע! האסטו עמיצין ליב? הא? ווא, איז ער איין עהרליכער מענטש? אפשר זארגסטו דערפאר, וואס ער איז ארים? נארעלע! מיר בעטראכטען זיך ווי איין אייגען קינד, מיין אבאלי וועט דיר געבען גרן, א שעה נעם גרן! נא, זאג נארעלע, עס וועט אונז פרייען ווער איז ער?

טעמע: ווער?

טויבע: דער בחור?

טעמע: דער בוכהאלטער!...

טויבע: וואס האסטו מורא, נארעלע? דער בוכהאלטער הערט נוסמאן? א וואוילער יונגער מאן...

טעמע: אזא מול אויף מיר, וואס פאר א ווונער איז פאר אייער פרומעלען.

טויבע: פאר מיין פרומעלען? ... נארישע מויד, וואס רעדסטו? פרומעלע ווערד דאך היינט א פלה מיט מיין אבאליס פלימעניק.

טעמע: און איך זאג אייך, אז... אז נישקשה, פון די תנאים ביז צו דער חופה איז נאך גאנץ ווייט.

טויבע: טעמע ביסט משוגע געווארען? וואס זענען דאס פאר דבורים? וואס הייסט דאס?

טעמע: א יא איהר זענט א מאמע? און אייער אייגען קינד קענט איהר נישט און ווילט נישט פיהלען, אז... אז... איך זאג אייך, אז היינט דארפען קיין תנאים נישט זיין! וואס ווילט איהר פון איהר? זי האט פיינט דעם חתן, זי האט ליב דעם בוכהאלטער, און ער איז דאך א דימאנט, א מענטש אהן א נאל, ער וועט דאך פרומעלען אפהיטען ווי דאס אויג אין קאפ, און אז ווי וועלען אים ירצה השם חתונה האבען און וועלען האבען א קינדעלע, וועל איך עס אויך ניאנטשען, אזוי ווי די מאמע פון דעם קינד, און ווען עס וועט נאך זיין א יונגעלע און געראטען נאך דעם טאטען, וועל איך מיט איהם טאנצען, שפרינגען, דוללען, (זינגט און טאנצט).

טויבע: גאט איז מיט דיר, טעמע! ביסט אראב פונם זינגען.

טעמע (ערוויינט): הא, וואס? (לאזט זאלען א סעלער) ס'איז נאר נישט, איך בין גלאט אזוי א ביסעל משוגע... א ביסעל צוגעדולט (קלויבט צוזאמען די שטיקלעך).

(אויסמירט יאסעלע פון מיטען, א ביסעלע בערווישט).

יאסעלע: מול-טוב דיר מאמע! ברעכסט בייציטען, טעמע? איך בין הונגעריג! געה בעט אונז, איך וויל שלאפען, דער קאפ טהוט מיר וועה!

טויבע: אוי וועה איז מיר! דער קאפ טהוט דיר וועה?...

טעמע: זיין קעפאלע איז פאדדעקט פון צופיעל... הם... הם...
יאסעלע: מאמע, עס איז מיר טרוקען אין האל, לאז ארויף-ברענגען א גלעזעלע וויין.

טויבע: פאלג מיך און לעג דיר צו. ביז דער מאמע וועט אהיים-קומען
וועה איז מיר, אז ער וועט דיר חלילה אזוי זעהן...

טעמע: וואס בעט איהר איהם, וואס? זאג נור יאסעלע: דו געהסט
שלאפען צי גיין? (נעמט איהם).

יאסעלע: מאמע, וואס מיינט זי איהר בין ווי אמאל א פיגענקעלע? טעמע:
לאז מיך בעסער אב מיט גומען, אלא נישט, האפסט דו פון מיר
פאלד א טראסק...

טעמע: ביז איהר וועל האפען, דערווייל נאל אין בעט גענאנגען ווערען...
טויבע: טעמע, לאז איהם צורוה!

טעמע: מישט אייד נישט, אז מען קען נישט ויין קיין מאמע, דארף מען
קיין קינדער נישט האפען!

יאסעלע: מאמע, געהט זי צו פון מיר, איהר בין אין בעס, וועסט זעהן, איהר
וועל זי נאך היינט דערווארגען...

טויבע: טעמע, געהסט דאך, אז דאס קינד איז קראנק.
טעמע: קראנק איז ער געוונד צו ויין?

יאסעלע: מאמע! .... זאל זי פערשמוקט ווערען! זי רעדט אקוראט
ווי זי ...

טעמע: וי? ויסעלע רעם פריקאשטיקס טאכטער! טויבעניו! דאס
מיידעל האט א צויג איז זי לענגער ווי דער לויטן! און א פאר
ליפעלעך, אז זי צעלאזען זיך, דרעהען זי זיך אזוי גיך ווי שרייפלעך,
און א פאר אויגען, אז ארויסקריכען זאלען זיי איהר ...

יאסעלע: שווייג, פארמאך דיין פיסק, דו הארבאטע שלימול!

טעמע: ווער איז הארבאטע? איהר? ווער איז הארבאטע, פרעג איהר דיר, ...
(האפט א סעלער) הא-הא-הא! וואס דען, איהר בין נישט קיין הארבאטע?
אנדא... ווייסטו נאר, וואס איהר וועל דיר זאגען יאסעלע? איידער
צו האפען אונזעלע קינדער ווי דו ביסט, איז בעסער צו פערזיצען
איין אלטע מויד (פזן קלינגט) .... אה, אז מען דערמאנט דעם רוח

קומט ער! אייער פריקאשטיק מיטן פיסקאטע טעכטעריל זענען
געקומען! יאסעניו! דיין שלימולדיגער וווג איז געקומען.

(יחזקאל און ויסעל קומען אן און מיטען)

יחזקאל: א גומע וואך! מול-טוב אייד טויבעניו! ... וועה איז מיר, דאכט
זיך, א שפרענקעלע אויף אייער קלייד. (פוזט אב).

טעמע: אוי איז דאס א חנפניק!

יחזקאל: אין תוך גענומען, האט מיין ויסעלע נישט געוואלט געהן צו די
תנאים, און אין תוך גענומען האט זי דאך רעכט, א קלייניגקייט,
סמייטש, וואס הייסט? .... ר' אבאלע אשכנזי האט געהייסען מיר
זאלען קומען, אזא פבוד ... וואס הייסט נישט קומען?

טעמע: גלויבט מיר, אז זי זאל נישט געווען קומען, וואלט ר' אבאלען
אשכנזי ...

יחזקאל: פודאי בעז געווען, הא?

טעמע: בעז? ער וואלט זיך אפילו אין דער לינקער פאה נישט א קראץ
געטהון.

יחזקאל: ע. .... זאלסטו געוונד ויין, טעמע, ביסט קיין עין-הרע
א גרויסער עוות-פנים, זעה, מיר דאכט זיך, א שפרענקעלע אויף
דיין פארטוך. (ווייל פוזטען).

טעמע: ביי מיר שפרענקעלעך איז נישטא. (צו טויבעניו) טויבעניו! זעהט נור
ווי יאסעניו ניצט שמיל, גלייך ער קען קיין צוויי נישט צעהלען.
(רעדטן שטיל).

יחזקאל (צו ויסעלע): רעד נישט! ... צולאז דיר נישט ויסעל, אז מען
פרענט דיר נישט... וואס ווילסטו, מען זאל דיר דא דערקענען, ווער
דוא ביזט?

טעמע: יאסעניו! וועסט דיר געהן צולעגען? דאס קעפעלע מרוט דאך
דיר וועה?

יאסעלע: גיין, א דאנק טעמניו! ס'איז מיר שוין בעסער.

טויבע: קום אהער ויסעלע, זען דיר דא געבען מיר. (שמועט סצענע מיט ויסעלען).

יחזקאל: טעמע, דער בוכהאקטער איז שוין געקומען?

טעמע: יא ער איז שוין אין קאנטאר! ער איז נישט קיין פוילער, ער געמט נישט קיין שכירות אומזיסט, ער גלעט נישט און חנפ'ט נישט, ער ארבעט און פערדיענט ערליך ויין ברויט!

יחזקאל: הא-חא-חא, אין תוך גענומען, טעמע, דאכט ויך מיר, אז דו ביזט נאר פערליעבט, און אין וועמען וויל איך דיר זאגען, הא-חא-חא נארעלע! וואסוועט ביזטו אזוי רויט געווארען? א קעבין ביזטו אזא מזל אויף מיר, א בעל-הבית'טע אזא יאהר אויף מיר, א הארץ האסטו אהן א גאל, פאק וואס דו ביזט א הארבאטע? אין תוך גענומען איז דאס א גרויסער חסרון, נור פון דעסטוועגען צוריקגעקערט ווי איך בין א יודי, וואס קוקט נור אויף תוך-זאכען, דאכט ויך מיר וואלסטו געווען א גוט ווייב פאר מיר!

טויבע (שטייבעלס): טעמע, וואסוועט מיינסטו? ער איז נאך א יונגער יוד!
טעמע: ר' יחזקאל! ווען איך וועל דארפן חתונה האבען מיט אייך, וויל איך פערסער חתונה האבען מיט'ן מלאך המות. (מען קלינגט, לויפט אב — באלד צוריק) טויבעניו, גיכער, די געסט קומען מיט ר' אבאלען (טויבע אב).
(אויסגיס אבאלען, מירכי, געסט)

אבאלע: יחזקאל, ווי דו מ'מיר!

יחזקאל: אין תוך גענומען, האב איך בעדארפט אקעגענ-לויפן און אראפנעמען דעם איבערציהער (געשיהט).

אבאלע: אין תוך גענומען, וואלסטו בעדארפט ויין מעהר מענטש און וועניגער רעדען פון תוך; דאך, א געטרייער מענטש ביזטו, טעמיניו, וואו איז טויבע?

טעמע: וי קומט באלד אריין.

אבאלע: נוי רבותי ויצט! (געשיהט) יחזקאל, מענטשט דו איך וועצען!
יחזקאל: אין תוך גענומען דאך איך דא ויין א שטיקעל סארנווער, נור צוריקגעקערט... וועה איז מיר, דאכט ויך א שפרענקעלע אויף איינער יארמעקעל? ... (פוצט אב).

אבאלע: יאסעניו! קום נור אהער, טאטעניו! וואס ויצסטו דארט אזוי אומעדיג?

טעמע: דער קאפ איז איהם א ביסעלע פערדרעהט.

אבאלע: ביזט נישט געוונד? וואוועט ביזטו א גאנצען טאג געווען? אונדא אין בית המדרש געוועסען און געלערענט, הא?

טעמע: געלערענט אין וויינשענק...

אבאלע: יחזקאל! און דיר איז נאר נישט אנגעשטאנען צו געהן אין שוהר? אה... דארט ווער איז? ביין טעכטעריל? א נישטעה נור דארטען אויף פריצה און לאמיר דו אקוראט אנקוקען (געשיהט) יחזקאל! דו דארפט קיין נדן צוין איהר.

יחזקאל: אין תוך גענומען...

אבאלע: ביזט נישט ווערטה אזא שעהנע טאכטער! טעמע, נוי וואו איז טויבע? מען דארף דאך הבדלה מאכען. (טויבע 500 לינקס) וואסוועט? מען דארף אויף דיר ווארמען?

(ער מאכט הבדלה ביי בורא מאורי האש).

אללע: א גוטע וואך!

יחזקאל: א גוטע וואך אייך בעל-הבית לעבען! אין תוך גענומען איז דאס א מזל'דיגע וואך, יאסעניו, א גוטע וואך! א גוטע וואך אייך טויבעניו! אין תוך גענומען האב איך אייך שוין איינמאהל צוגעווינשענוועט, נור אין צווייגען איז שטארקער! מ'רדכי, אייך וועל איך אהגעבען די גוטע וואך מיט'ן מזל טוב אינאיינעם! ע, טעמע! אין תוך גענומען, וואלט איך דיר נישט געדארפט ווינשען א גוטע וואך, נור צוריקגעקערט...
טעמע: בין איך אייך מוחל די גוטע וואך! עס וועט נישט ויין קיין גוטע, נור א שלעכטע, פינסטערע וואך...

אבאלע: וואס איז דאס פאר א לשון, הא? דאס רעדסטו טעמע? אויף איהר האט קיין פאראיבעל נישט, איין אומגליקליכע געביד, טעמע קום נור אהער!

טעמע: איך קען הערען פון ווייטענס.

אבאלע: טעמע!

טעמע: מיר איז דא אויך גוט!

אבאלע: מיט איהר מוז מען לעבען גוט, אלא נישט וועט זי נישט געבען צו אכל'ן! טעמע, ווייבט איך בין געווען א שדכן אויף דער היינטיגער נאכט?

טעמע: א גדולה אויף מיין באבען.

אבאלע: וואס הייסט?

טעמע: שדכנט איהר אויס א שדוך.

אבאלע: וועמען?

טעמע: מיין באבען!

יחזקאל: אין תוך גענומען, דארפסטו צו ר' אבעלען רעדען מיט מעהר דרך ארץ...

אבאלע: אין תוך גענומען, דארפסטו דורך נישט מישען... טויבע!

אונזער בוכהאלטער האסטו געלאדען צו די תנאים?

טויבע: יא!

אבאלע: נו? וואוועט איז ער? וואס עס שטעהט איהם אפשר נישט אן צו ויצען ביי אשכנזים מיש?

טעמע: חלילה! ער וואלט וויל גליקליך געשעצט, ער איז דאך א שמיל מענשעלע.

אבאלע: טויבעניו! קום אהער זען דורך דא געבען מיר. איך וויל דו ואלסט הערען און הנאה האבען אזוי ווי איך! צו ערציעהען אונזערע קינדער האבען מיר ביידע שווער און ביטער געדארטוועט, דערפאר דארפען מיר ביידע האבען איין איינעם נחת און תענוג: יאהרען-לאנג האב איך געהאפט צו דערלעבען צו דער צייט, ווען איך וועל קענען מיינע קינדער גליקליך מאכען, און אצינד בין איך גליקליך, טויבעניו! ביזט געווען א געטריי ווייב און א גוטע ליעבע מוטער, און איך דאנק דיר און קיש דורך, אלע ואלען זעהן: געשיעהט ווען איין אשכנזי ליעבט, ליעבט ער עהרליך ערנסט, טעמעניו, קום אהער! דו ביזט

צו די קינדער געווען ווי א צווייטע מאמע, דערפאר גיב איך דיר 1000 רענדליך גרין, רבותי! איהר זעהט דא ביי מיין רעכטע האנד ויצט מיין ברודערס ווען מ'רדכי אשכנזי! איהר פערשטעהט? איין אשכנזי! היינט אויף דער נאכט ווערד ער מיט מול א חתן מיט מיין טעכטעריל פרומע.

חזן: וויפיל גרין?

אבאלע: וואס גרין? די אשכנזים זענען מענשען, וואס האנדלען נישט מיט ווערע קינדער, קיין גראשען גרין גיב איך נישט, עס איז גענוג אז איך גיב אונזעך פון דער היים דאס טהייערסטע דאס ליעבסטע פון מיין לעבען, מיין טאכטער, קיין גראשען גרין! דאך ווארט חזן, איך וועל הערען וואס דער חתן זאגט.

מרדכי: פעטער! איך ואל אזוי געוונד ויין ווי איהר מאכט מיר פארנעמען אז איך בין איין אשכנזי! אמת איך בין איין ארימער יונגער מאן, אויף וואס אבער האט מיר גאט געגעבען הענד און א מוח? איך וויל איינער טאכטער דערפאר...

אבאלע: איך פארשטעה: איך פארשטעה! חזן שרייבט ווייטער: קיין גראשען גרין קריינט ער נישט, נור מיר פאר א שותף, דאס הייסט נישט מיר נור מיין בן-יחיד יאסעלע, פון היינטיגען אויף דער נאכט אן וועלען אלע מיינע געשעפטען געפיהרט ווערען פון מ'רדכי און יאסעניו אשכנזי! יאסעניו דארף נאך אפילו לערנען, נור מיר דאכט וויל, אז א שעהנע פלח שמעקט איהם בעסער וויא קוועטשען די ביינער אין בית-המדרש, הא, יאסעניו? הא-חא-חא!

יחזקאל: אין תוך גענומען זענען דאס צוויי שותפים, אוי ר' יאסעניו: זעהט נור א שפרענקעלע אויף אייערע שטיוועלעך (סוצם אב - צו ויסעלען שטיל) וועסט נאך עסען אין סופה.

ויסעלע: מען פרעגט דורך נישט!

יחזקאל (ויצט): אוי...

אבאלע: וואס איז, יחזקאל? עס געפעלען דיר אפשר נישט דייענע נייע

פֿעל־בֿתִּים? אזוי ווי ביז היינט. אזוי וועלען ווייטער מיינע
 געשעפטען געהן אין געפיהרט ווערען. אלע מיינע פֿריקאשטשיקעם
 אלע משרתים אפילו דער סטרוזש. אלע מווען בעהאנדעלט ווערען
 אזוי ווי ביי מיר. אין חלילה ואל עם אנדערש ווערען? היים איך
 אבאלע אשכנזי! נח חזן וואו האלט איהר?

חזן: פארטייג!

אבאלע: לעזט!

טעמע: וואסווע? די בלה דארף גאר נישט הערען? איהר האט דאך
 פרידער געוואנט, אז איהר האנדעלט נישט מיט קיין קינדער? און
 אצינד פערקויפט איהר, איהר נשמה, איהר הערץ איהר לעבען?

אבאלע: וואס איז דאס, טעמע? שווייג! חזן לייענט!

טויבע: אבאלע! אפשר טאקע? ... א קינד ... ואל וי ויין דא! און אפשר
 דארף מען וי פֿרעגען?

אבאלע: פֿרעגען? וואס נאך? וואס ואל מען וי פֿרעגען? דיר האט מען
 א סוף געפֿרעגט?

טעמע: אלע ווענען איהם גארנאם נאר ער איז איין חכם.

אבאלע: טעמע, עם קען דא ויין שטיל, צי גיין? ווי מיינסטו ביזטו איין
 קעד הא? חזן לייענט!

חזן: ליינט די חנאים אין גאנצען.

(טעמע וויינט — אבאלע צעברעכט א טעלער).

אבאלע: מול-טוב!

אלע: מול-טוב, מול-טוב!

טעמע: א וויסער פינסטערער מול-טוב צו מיינע שונאים קעפ, מען
 קען צופלאצט ווערען. (וויינט).

אבאלע: טעמע, וואס וויינסטו? אז דו וועסט זוכה ויין ביי דעם, וואס
 לעבט אייביג, וועסטו איך חתונה האבען.

טעמע: מיטן מלאך-המית מאכט מיר חתונה, וועט מיר ויין ליטבער.

איידער צוצוהען אועלכע עולות, וואס איהר דער גרויסער חכם
 טהוט אין אייגער קינד.

אבאלע: וואס? (בעט) הא? ...

טעמע: איהר קענט מיר ארויסטרייבען און איך מוז איך זאגען דעם אמת!
 אייגער פרומעלע איז נישט קיין הינטערן-אוינען-מיינעלע, וי האט
 א הערץ און פיהלט ... (וויינט).

אבאלע: אין דער מינוט ואלסטו געהן אין קעד! נו שוין, מארש! וואן
 פון ראנען צו דייע טעפ!

טעמע: א סוף בעסער איידער ביי פערשטאפטע קעפ ...

אבאלע: ארויס פון ראנען, דו הארבאטע שלימול.

טעמע: איהר דארפט נישט טרייבען ... איך דארף מיר לאנג נישט
 פאקען, מיינע קלימיקעם טראג איך אויף די פלייצעס, אט א פנים
 עם ווענען גאר נישטא קיין גוטע מענשען אויף דער וועלט (נעהם — וויינט)
 איך אויף צו להבכים וועל איך דוקא נישט געהן אין קעד און טהוט
 מיר עפֿים.

אבאלע: אזא עזותניצע געווארען ...

טויבע: טעמע, דערלאנג עסען!

טעמע: עסען? א גרויסע מכה אין א קליין טעפֿעלע וועל איך געבען.
 (אב לינקס).

אבאלע: טויבע! ווי דיר מטרות און רוח אריין פרומעלען! (טויבע אב לינקס)
 יחזקאל: אין תוך גענומען, וואלט איך ביי מיר אזא דיענסט נישט
 געהאלטען.

אבאלע: דערפאר קענסטו נישט האלטען קיין דיענסט! וי אבער איז
 ביי מיר ווי מיין אייגען קינד, נו וואס ואל מען טהון מיט א שלעכט
 קינד? רוף גור צו דיין טעכטעריל צום טיש!

יחזקאל: ויסעלע טאכטער! ר' אבאלע בעט דיר צום טיש! אזא פֿבור —
 אזא פֿבור! ... (ויסעל געהט צו).

אבאלע: הייב אויף דייןע שעהנע ברעהמען אין קוק מיר גלייך אין די
אויגען (נעשעהט) הם ..... ביסט א מויק! האסט פאר מיר נאר קיין
מורא נישט?

יוסעל: איך האב נור מורא פאר גאט!

אבאלע: יאסעניו! הייב נור אויף דעם קאפ! דו נארישער פאק! ווילסט
א פלה? הא וואס? ווא נעפעלט דיר? שעהם דיר נישט, לאמיר
הערען, א מאנסביל מוז מען תמיד פרעגען, וי נעפעלט דיר? ווילסט
א פלה?

יאסעלע: אלע מיינע חברים אין בית-המדרש האבען שוין קינדער ...
אבאלע: אזוי? נא און דו? ע ..... יסעלע הייסט? איז דיר נעפעלט
צו ווין א רייכע שטור? א פרוי קוקט דאך נור אויף עשירות?

יוסעל: איך האב דאך א טאטע'ן ביז 120 יאהר, וואס ער וועט זאגען.
אזוי וועט ווין.

אבאלע: נה, יחזקאל, לאז מיר הערען.

יחזקאל: אזי איך בעט אייך, פרעגט מיר נאר נישט! צו וואס דארפט
איהר נאר פרעגען? איך זאג אייך, אז פאר שמחה האט מיר דאס
לשון אבגענומען. (צו יוסעלע) זעה נור ווי קומט עס צו דיר?
א שפרענקעלע אויף דיין קלייד ...

אבאלע: יאסעניו! אין גיכען וועסטו ויך שוין נישט שעהמען פאר דייןע
חברים! ע! מויבע, מויבע! וואס איז דארט מיט אייך?

(מויבע, פרומע, טעמע 6 ערוויינט).

אבאלע: מויבע, גיב אונז אב נאך א מזל-טוב! זעהסטו יאסעניו מיט
יוסעלען? א שעהנע שטור הא? דו אלטימשיקע! נה נישט קיין נחת.
הא? פרומעלע קום אהער מאמעלע! (נעהט צו — קוסט זי) מזל-טוב
דיר! ביסט א פלה געווארען. (וי וויינט) וואס איז דאס? וויינסט נאר?
טעמע: וואס דען האט איהר געוואלט, וי זאל לאבען?

אבאלע: ביסט ווידער דא? מויבע! פאר-וואס האסטו זי אריין-געלאזט?

פרומעלע וואס וויינסטו? באלד זאלסטו מיר זאגען, וויינסט פאר
פרייד?

טעמע: אזא פרייד אויף אלע מיינע שונאים געזאגט געווארען.

פרומע: טאטעניו! האב רחמנות אויף מיינע יונגע יאהר, צופרעך
מיר נישט מיין הערץ.

אבאלע: הא? ..... בין איך נישט טויב? האב איך רעכט געהערט
אייך, אבאלע אשכנזי, צופרעך מיין טאכטער'ס הערץ? נאריש קינד!
אבאלע אשכנזי האט ליעב וויינע קינדער!

טעמע: איך האב געקענט איינעם, וואס האט פאר ליבשאפט דערווארגען
וין פרוי.

אבאלע: מאך צו דיין פיסק!

טעמע: אפשר ווילט איהר מיר מאכען א הארב אויף דער צונג? איך
קען שוין סיי-ווייסיי נישט רעדען, איך בין שוין שטום. (אלע וויינט).

אבאלע: וואס טהוט ויך דא? וואס וויינט איהר אלע? שטיל זאל ווין!
ביי אבאלע אשכנזי אין הויז טארען קיין טרעהרען נישט פערנאסען
ווערען. (דניאל 60ן מיטען מיט ביכער) הא קוים אמאל געקומען? וואס זשע
פריהער איז איך נישט אנגעשטאנען? ויצט!

דניאל: איך בין ערשט פערטיג געווארען מיט די רעכנונגען, הערר
אשכנזי. דא האב איך געבראכט דיא ביכער, אלעס איז אין ארדנונג
פונקט ווי איך האב זיי מיט 4 יאהר צוריק ביי אייך איבערגענומען.
זעצט בעט איך אייך, געמט וויא צוריק.

אבאלע: וואס? איך פערשטעה נישט! איהר וויקט דען ביי מיר נישט
מעהר ווין?

דניאל: ענטשולדיגט, איך ... איך קען מעהר ביי אייך נישט ווין!

אבאלע: איהר קענט ביי מיר מעהר נישט ווין?

טעמע: וואס זשע? ווין הערץ איז דען געמאכט פון אייזען?

אבאלע: טעמע!

טעמע: איך בין שטום! איך בין שטום!

אבאלע: וועצט אייך צום מיש, מיר וועלען שפעטער רעדען יונגערמאן!
היינט איז תנאים ביי מיין טאכטער, היינט איז א שמחה ביי אשכנזין.
מארגען אים ירצה השם או מיר וועלען רעדלעכען, וועט איהר
איבערגעבען די ביכער צו מיין טאכטערס חתן מרדכי אשכנזי!

דניאל: ביי וועמען איך האב גענומען די ביכער, דעם איבערגעבען איך
ווי צוריק.

אבאלע: נו מיר וועלען זעהן מארגען, דערנאך וועצט אייך און טרינקט
און עסט!

דניאל: א דאנק! אט האט איהר די ביכער, מארגען וועל איך קומען, איהר
זאלט נאכזעהן אויב אלע רעכנונגען שטימען, א גוטע וואך! (נעהט).

אבאלע: בלייבט דא! קומט אהער! איהר זאלט מיר זאגען פארנוואס
איהר ווילט ביי מיר נישט ווין, האב איך שלעכט אייך געהאנדעלט?
האט אייך ווער פון מיין הויז שלעכט געהאנדעלט? ווען איך האב
אייך אריינגענומען צו מיר, זענט איהר געווען ארעם, איך האב אייך
תמיד קבור אפגעגעבען, ווייל איך האב ליעב א געבילדעטען מענשען.
איך האב אייך אלע יאהר געהעכערט די שכירות, וואס נאך ווילט
איהר?

טעמע: פרענט מיר, וועל איך אייך זאגען.

אבאלע: אפא אשכנזי וואר פרעגען ביי טעמע? טעמע ביזט שוין געווארען
א סוחר אויך? א געלעכטער איך זאל אזוי לעבען! פרומעלע א...
אזוי... אזוי איז דאס? איצט פערשטעה איך שוין!

טעמע: קוים אמאל געקומען צום שכל.

אבאלע (כע): פרומע, אהער געה! צום ערשטען מאל אין מיין לעבען
איטער איך! צום ערשטען מאל איז מיר געפאלען א פחד, א מורא...
איך פיהל אז מיין לויטערער הימעל איז פול וואלקענס, איך פיהל
אז די וועלכע איך האב געטראכט פאר מייןע מלאכים זענען יעצט
מיין מלאך המות, פרומעלע! דו האסט נישט פערזינדליכט געגען ביין

טאטען און **מיט** דיינע טרעהרען ווילסטו דערטרענקען דיינע זינד,
הא?

פרומע (אלט צו וויינע פים): טאטעניו! זעה איך ליעב ביי דיינע פים און בעט
דיך, מאך מיר נישט אונגליקליך אויף אלע מינע יאהרען! גלויב מיר
איך בין אין דעם נישט שולדיג, דאס הערץ — די געפיהלע...

אבאלע: ווער נישט שולדיג? וואס נישט שולדיג? וואס רעדסטו? מויבע!
וואס טהוט נישט דא אין הויז? פרומע! שוין זאלסטו מיר זאגען, וואס
דו א מינסט, פארנוואס קוקסטו ביי מינע פים? ברענג מיר נישט אריין
אין דער רציחה.

דניאל: הער אשכנזי! איך בין פערפליכטעט אייך רעכענשאפט
אפצוגעבען!

אבאלע: מישט אייך נישט! שטעהט וואו איהר שטעהט!

דניאל: הערר אשכנזי! עס איז מיין פפליכט זיך צו מישען!

אבאלע: שטעהט דארטען זאגט מען אייך! פרומע! צום ערשטען מאהל
אין מיין לעבען הייב איך אויף מיין האנד, רעד איידער איך לאז זי
אראפ אויף ביין קאפ!

אלע: ר' אבאלע וואס טהוט איהר? ...

אבאלע: שווייגט! זי איז מיין קינד און איך האב א רעכט מיין קינד צו
לערנען, ווי מיר געפעלט! זאג דעם אמת! שווייגסט? דאס הייסט
דו מאכסט מיר צו שאנדע פאר מענשען? און אט פאר די מענשען
וועל איך דיר צו שאנדע מאכען, (ווייזט זי שלאפען).

דניאל: וואנט זי נישט צו בעריהרען, וואנט נישט אויב איהר ווילט נישט
איך זאל פערנעסען דעם רעספעקט געגען אייך!

אבאלע: וואס איז דאס פאר א חוצפה?

דניאל: דאס איז די חוצפה פון א מענטש, וועלכער קען נישט צוועהן ווי
עלטערן קוילען ווייטער קינדער צוליעב ווייטער שטאלץ! עס איז די
חוצפה פון א מאן, וואס וויל געשיצען ווין געליכטע פרוי.

ארע: ווין פרוי?

דניאל: יא פֿרֿת מֶשֶׁה וַיִּשְׂרָאֵל!
אבאָרע: פֿרֿת מֶשֶׁה וַיִּשְׂרָאֵל? וועה איז מיר!... (פֿאַלט) יונגערמאַן! געמט
איין איינער פֿרוי און געהט!
טויבע: אפאלע: וי איז דאך אונזער קינד.
אבאלע (וויילד): דאָרט איז די טהיר!... דאָרט איז די טהיר, האב איך
געזאגט.

(דניאל—צומע געהן צו דער טהיר).
(טויבע—טעמע וויינען).
(אבאלע פֿאַלט חלשות).

פֿאַרדאננ פֿאַלט.

ענדע דער ערשטער אַקט.

צווייטער אַקט.

דערעלבער זאָל ווי פֿריהער. אין מיטען א גרויס געדעקטער טיש, א "הסבה" צום סדר.
אין ביידע זייטען 2 קליינע פֿישלעך — ביהנע דונקעל, הינסען שפּיעלס מען פֿיאנע —
ביים שלום קומט האַסטיג צו לויפֿען טעמע בלייבט שטעהן ביי דער טהיר.

טעמע: אַה! די קבֿצנישע פֿרייצע באלאקעט שוין אויפֿן פֿאַרטעפֿיאן!
די אייגענע טאַכטער דאָס אויג אין קאפֿ ליגט אין פֿינגערן חדר
און דער פֿלאַך-המֶנֶת שפּיעלט ויך מיט איהר, און דא א ווילד
פֿרעמדע קבֿצנשע ווערד אפֿאלע אשפּנז'ים שנוור, און וי שפּיעלט
שוין פֿיאנאַ! (קוקט זיך ארום) א דאנק גאט! דער אַלטער איז נאך
א פֿנים אין שיהל. ערב פֿסח? א שעהנער ערב פֿסח.....

(פֿיאנע בלייבט שטיל. — זיסעלע גיט א קוויטש)

זיסעל (אין די קוליסען): אוי, לאז אָב!

טעמע: אַה וי פֿערצאפֿט שוין דעם נארישען יאָסעני'ס בלוט.....
אַרימער יאָסעניו! ביסט געבויך פֿערקראַכען אין א בלאַטע און
קענסט נישט ארויס.

זיסעל אין די קוליסען — לאכט.

טעמע: וי איז גליקליך ביי איהם, ער האט וי ליעב.

מדרכי אין די קוליסען — לאכט.

טעמע: דאָס קול... דאָס קול איז נישט יאָסעני'ס (געהט צו דער טהיר —
קוקט אריין — שפּרינגט צוריק) מדרכי ר' אבאלעס פֿלימעניק..... און
ער האט וי ארום-גענומען און וי לאזט ויך? ..... פע! אויב
מען דאָרף חתונה האָבען, אז מען זאל קענען וינדיגען נאך דער
חתונה פֿראַנק און פֿריי, אזוי דאנק איך דיר רבונז של עולם פֿאַר
מיין הערפֿיקעל און פֿאַר דעם וואס איך בין איין אַלטע מויד!

(וויסעל פון רעכטס — לאבס — ערבליקס טעמעין האפט זיך צוריק).

וויסעל: אד, דו ביסט שוין לאנג דא?

טעמע: לאנג גענוג!

וויסעל: נו, וואס הערט זיך? פרומעלע האט שוין געהאט דאס קינד?

קומט דיר שוין א מול-טוב?

טעמע: א מול-טוב קומט אייך!

וויסעל: מיר? פאר-וואס?

טעמע: פאר..... ווי זאגט אייער טאטע? אין תוך גענומען, איז בעסער.

אז מען שווייגט!

וויסעל: טעמע: געה ברענג מיר אריין א גלעזעל טהעע!

טעמע: (בע) אייך געהט דאך, אז איך האב קיין צייט נישט!

וויסעל: טעמע: ..... נו וואס שטעהסטו דארט? ביסט טויב? צי וואס

פאר א רוח אז מיט דיר? הערסט דאך, אז עס דארשט מיר.

טעמע: אזוי? עס דארשט אייך? אפשר בעסער אריין-ברענגען א גלעזעל

סם פאר אייך?

וויסעל: וואס איז דאס פאר א העז? דו הארבאטע מויד!

טעמע: אלעס וואס דו קענסט מיר זאגען איז הארבאטע, און נאך אלטע

מויד, דו קענסט מיר אבער נישט זאגען שמוציגע, פערדארבעטע.

אויסגעלאסענע פרוי — ועדסטו און איך קען עס דיר יא זאגען.

וויסעל: וועה אז מיר..... געוואלד..... א ליאדע דיענסט וידעלט

מיר, מיר ר' אבאלע אשכנזים שוור, אזי..... ואל נור מיין מאן

אחיים קומען, וועט ער דיר שוין ווייזען, מיר צו וידלען, מיר, וואס

איך ווייס נישט מעהר ווי גאט און מיין מאן.

טעמע (קומט זיך נאך): ווי גאט און דעם מאן! נו און וואס הערט זיך מיט

דיין מאנים שותף, מיט ר' מרדכי? הא? וואס וועט קענסט אפשר

לייקענען? (לויפט צו דער טויר).

וויסעל (שטעלט זיך אייך אין וועג): וואוהין?

טעמע: דיר צו ווייזען, אז טעמעין קען מען נישט נארען, לאז מיר אהין

אריין, לאז מיר, זאג איך דיר, אויב דו ווילסט האבען א גאנצן פנים!

(מרדכי פון מיטען).

מרדכי: א גוט יום-טוב!

טעמע: מרדכי.....

מרדכי: וואס איז, וואס שרייט אייך טעמע? מ'הערט דאך אייערע

קולות אין גאס?

טעמע: אייך קומט פון דער גאס?

מרדכי: געוויס! אקעגען וואס פרעגט אייך, טעמע?

טעמע (קומט אריין רעכטס — קומט אויף ויסלען): ויסלע! איך האב אייער מאן

אויף מיין הענט אויסגעניאנטשעט, און איך בין איינס געטריי ווי

א געטרייער הונד, אייך זאלט אזוי דערלעבען א מאמע צו ווערען.

ווי אייך מוזט מיר מוחל זיין.

וויסעל: נו, גענוג פלאפלען, געה אין קעך!

טעמע: פון דעסמוועגען קיין עזרת-פנים דארפט אייך נישט זיין! אט

אפנים איך ווער עובר-בטל..... (אב לינקס)

מרדכי: מיין טייער ליעב ויסקעלע!

וויסעל: ש ש ש! דערצעהל מיר, ווי אזוי קומסטו דורך דער גאסען-טויר?

מרדכי: פרעג מיר בעסער, ווי אזוי איך בין ארויס דורך דיין אלקער?

אזוי ווי איך האב דערהערט דיין געקריעג מיט טעמעין, האב איך

איינס-צוויי געעפענט דאס פענסטער, אריין אין גארטען, אריבער-

געקראכען איבערן פארקען, און אט בין איך דא פון דער גאס!

א שעהן שטיקעל ארבייט? אבער עס מאכט נישט, מיין ויסקעלע

האט אלעס די ווערטה!

וויסעל: נו יא גוט, עס איז דיר היינט געלונגען, עס איז דאך אבער קיין

פלאן, זיך אייביג צו היטען.

מרדכי: נארעלע, אלעס איז ביז א צייט, וואס דענקסטו איך בין אזא

שטיל נארעלע ווי דער פעטער האלט מיר? נארעלע, עס וועבט

ויד א פלאן און מיט דיין טאטענס הילף וועט ער אונז געלינגען.
דער אלטער וועט ווערען אויס בעל-הבית אויס גליד — יאסעניו
ווערד א קבצן — מען שטופט איהם אב א גט און דערנאך מאכעניו
ביסטו דאך ביי מיר אין הימל, ליעב ויסעלע. (אומארטט וי).

(יאסעלע 16 מוסעו).

יאסעלע: שותף.....! וואסווע? ביסט דען א שותף צו מיין ווייב אויף?
זיסעל: וועה איז מיר!..... יאסעניו טייערער, ליעבער יאסעניו! האסט
שוין היינט ווידער געטרונקען? יאסעניו טייערער, ליעבער יאסעניו!
קענסטו דען נישט אויפגעבען דאס טרינקען?

יאסעלע: זיסעלע! זיסנקע זיסעלע! קענסטו דען נישט אויפגעבען דאס
לייבנקען ויך מיט מיין שותף? נא דיר אזא מעשה! גאט האט מיר
צוזאמען געפלאכטען מיט א ווייב און דער טאטע מיט א שותף.
און צום סוף פלעכטעלט ויך נאר דער שותף מיט מיין ווייב...
מרדכי: ווי עס ווייזט אויס ווילסטו ויך מיט מיר קריגען, יאסעניו? דו
בעלידינקסט מיר דיין גריינד?

יאסעלע: אז איך בין דיר מוחל דיין פריינדשאפט, איך וויל נור וויסען.
אויב עס שטעהט אין אונזער קאנטראקט פונעם שותפות, אז דו
מענסט קושען מיין ווייב?..... און ווען? סאמע פאר'ן ערשטען
סדר? קראנק ביסטו א ביסעל צו רארען?

מרדכי: ביסט א שניץ, איין עזות-פנים, און איך וויל מיט דיר נישט רעדען.
יאסעלע: טהו מיר בעסער א מוכה און רעד נישט צו מיין ווייב!
זיסעל: יאסעניו, עס האט ויך דיר נור אויסגעוויזען.
יאסעלע: אדאי האט ויך מיר אויסגעוויזען.

זיסעל: א יא?
יאסעלע: יא עס האט ויך מיר אויסגעוויזען, אז דו ביסט איין עהרליך
בשר ווייבעלע, אבער..... דאס איז.....
זיסעל: געוואלד וועל איך שרייען! דער מאן טרייבט מיר יונגערהייט אין
דרייער אריין, אז ער איז שבור, בין איך שולדיג.

(יחזקאל איז מוסעו).

יאסעלע: איך בין נישט שבור, דו שווייג בעסער.....
יחזקאל: שא! אין תוך גענומען, איז דאס א גוין אז מען קריענט ויך.
אין נאך ווען? צום ערשטען סדר, און ווער? מאן און ווייב! פֿע —
יאסעניו, עס איז א וינד, און א מענטש טאר נישט וינדיגען!

יאסעלע: מען מעג וינדיגען! פרעגט אייער טאכטער!
זיסעל: וואס רעדסטו מיט איהם?... וועסט וועהן, טאטע, איך וועל מיר
היינט ביי נאכט אויפהענגען!

יאסעלע: נישקשה, נישקשה! איך האב שוין געזעהן ווי דו האסט דיר
אויפגעהאנגען אויף מרדכי!

מרדכי: הערזשע מיר אויס יאסעניו! מילא, אז דו בעלידינקסט מיר, בין
איך דיר מוחל, אבער ווען דא וידעלסט דיין אייגענע פרויא, מוז איך
מיר אריינמישען און וי פערטהידיגען! געדענק יאסעניו, דו וועסט
חרטה האבען און עס וועט ויין צו שפעט, דער פעטער זאל וויסען.
ווער עס האט פארשאלאטאנאוועט אין איין יאהר א פערמענען פון
50.000 רובעל, אט דער שטילינקער יאסעניו בענגבעט דעם
אייגענעם טאטען.

יאסעלע: ס'איז אליגען! איך האב קיינמאל נישט געוואוסט פון קיין
קארטען, פון קיין וויינקעלערס, ביז איך האב דיר דערקענט, דו האסט
מיר אלסדינג אויסגעלערנט און אצינד לערנסטו מיט מיין ווייב!

יחזקאל: אין תוך גענומען דארף איך מיר דיין וואשען דיא הענד און
זאנען ר' אבאלע אשכנזי, איך קען ביי איך מעהר נישט ויין! איך
קען מעהר נישט צוועהן ווי אייער קינד בענגבעט איך! אין אלע
ביכער האסטו געשריבען מיט דיין האנד, די אלע פאלשקייטען
האסטו געמאכט, דו ווייסט וואס עס קומט דערפאר פאזאקאנו?
אפשר 20 יאהר סיביר, דא קענסט דאך דיין טאטען?

יאסעלע: איך פערשטעה נישט! וואס אבער בין איך שולדיג? מרדכי
האט געהייסען, האב איך געשריבען!...

זיסעל: יאסעניו! ביזט דאך תמיד און נומיטשקער געווען! מ'הייטער
יאסעניו! איך בעט דיר, האב רחמנות און ראטעווע מיך און דיר!
מען וועט דיר חלילה פארשיקען קיין סיגיר, וועה איז מיר! איך
וועל מיר דאך דאס לעבען געהען, איך קען דאך אהן דיר א מינוט
נישט לעבען, צו וואס מ'ווייזט מיר מיין לעבען, און מיין יאסעניו וועט
געבען מיר נישט ניין? (וויינט)

יאסעלע (ווי צונומעלט): געוואלט, וואס מ'ווייזט ויך דא מיט מיר? בין איך
טאקע אזוי שבור? נא שא, אפשר האט ויך מיר פריהער טאקע נור
אויסגעווייזען? איך האב דאך אבער געווען מיט מיינע אייגענע אויגען
ווי ער האט דיר געקוישט... נא, נא, אפשר האט ויך מיר געחלומט.
רבונת של עולם! איך בין דאך אבער פארט וואך... קען ניין, איך
האב א קרענק געקומען, איך שלאף וואכענדיג און אין שלאף האט
ויך מיר אויסגעווייזען? נא נא וויא נישט אין בעס, וויא מיר מוחל!
יחזקאל: מילא דאס וועט נארישקייטען! וואס אבער מ'ווייזט מען מיט
יענער מעשה? ווי אזוי פערשטעקט מען וי, אז ר' אבאלע ואל דערפון
נישט וויסען?

מרדכי: שאט, איך האב א גוטען פלאן! ווען דער בוכהאלטער איז אוועק
דאס הייסט ווען דער פערטער האט איהם ארויסגעטריבען מיט
פרומעלעך, איז ער דאך נישט מעהר צוריקגעקומען אפגעבען
רעכנונג, וועט עס הייסען, אז די סומע וואס פעהלט, האט ער
גענוגט...

יחזקאל: גוט, אויסגעצייכענט, יאסעניו! ביזט א גליקליכער מענטש, ער
וועט געהן אין אסטראג און די וועסט פריי ניין פון צרות...
יאסערע: וואס הייסט, ער וועט געהן אין אסטראג? פארנוואס? ער איז
דאך נישט שולדיג!
מרדכי: ער איז מיר שולדיג...

(מעמע פון לינקס מיט א טעלער איינער)

מעמע: שאט, ואל ניין שטיל ר' אבאלע געהט, איז א וועהטיג איז מיר

מ'הייטער איז נאך נישטא צוריק, יאסעניו! לויף גיכער רוף די מאמע,
זי איז ביי פרומעלעך, אוי אז דער אלטער וועט ויך דערוויסען, אז
זי איז ביי פרומעלעך, וועט שוין דא היינט ניין א סדר, ר' יחזקאל!
וואו לענט מען די איינער?

יחזקאל: אט דא! אט דא!

(אבאלע פון מיטען)

אבאלע: א גוטען יום טוב!

אלע: א גוט יאהר!

אבאלע: מחותן, ווייטשע מוחל!

יחזקאל: אין תוך גענומען, (העלט איהם אויספהן)

אבאלע: נישט היינט, נישט היינט, יחזקאל! איך בין נישט אויפגעלענט
צו הערען דינע נארישע רמזים... יאסעניו, מ'רדכי, וואס וועט אידר
נישט געווען אין שוהל, הא?

מרדכי: מיר האבען ערשט פערשלאסען דעם מאנאזין.

אבאלע: וויפיל מאל איך האב אייך געזאגט, אז יום טוב איז יום טוב!
און די מחותן ר' יחזקאל, ביזט אויך געווארען א גאנצער אפיקורס.

יחזקאל: אין תוך גענומען...

אבאלע: מעמע! וואו איז ערניץ מיין קיטעל?

מעמע: אט איז ער, ר' אבאלע! (ניס איהם)

אבאלע: מחותן... ווייטשע מוחל! וואו איז מ'הייטער?

זיסעל: די שוויגער איז געגאנגען צו...

מעמע: צו דער יונגער שבתה! (אזארים) אוי, וואס פאר א ליגען זאגט
מען איהם?

זיסעל: מעמע, האסט פריהער אליין געזאגט, אז די שוויגער איז ביי...

אבאלע: איך פרעג דאך מעמען און נישט דיר... מעמע, וואו איז
מ'הייטער?

מעמע (פערט ויך ביים מיט): ר' אבאלע! וואו לענט מען ערניץ די חרוסת?

אבאלע: איך פרעג דאך דיר, וואו איז מ'הייטער... וואס בין איך א דוג?

מעמע: וואס שרייט איהר אויף מיר? איך האב דאך אייך געוואנט, אז ווי
איז ביי דער יונגער שבתה, מויבע ווייזט איהר ווי אזוי צו גרייטען צו
מיש אויפן סדר! (אזוי ווי) איז, פאר-וואס קומט ווי נישט?
אבאלע: נעה, רוק וי!
מעמע: פאלד! (לאזט ווי געהן).

(מויבע איז א שאל).

מעמע: (האפט אראב די שאל פון איהר): אט איז מויבעניו! די יונגע בעל-הבית מע
האט אייך פערמסערט און דא ר' אבאלע איז שוין פרונו (שטיל) וואס
הארט עס אייך? ואל ויין א ליגענט! אזוי די שונור, די שונור...
אבאלע: א גוט יום-טוב דיר, מויבע!

מויבע: א גוט-יאהר דיר, אבא!
אבאלע: ביזט געווארען א גבאי'מע אויף דער עלטער? געהסט נאר
ארום פראווען ווייטען ערב-פסח? נור נארט מיר, נארט מיר אלע,
וויפיל איהר קענט, איהר ואלט אבער וויסען, אז מיר קען מען נישט
נארען (ער ניסט אז כוסות) מעמע! דערלאנג וואסער צום מיש!

מעמע: (געהערט שטיל צו מויבעניו): נו, וואס הערט ויך? שוין?
מויבע: נאך נישט!
מעמע: אזוי א וועהמיג איז מיר, (אב לינקס).
אבאלע: הערט קרוש!

(ער מאכט קרוש).

(מעמע מיט א קרונ אין א שיסעל).

מעמע: א דא איז וואסער ר' אבאלע!
אבאלע: מחותן, ווייזשע מוחל!
יחזקאל: (ניסט איהם אויף וואסער — אלע וואסען ויך).

מעמע: (שטיל צו מויבעניו): א שונא... א דם-שונא איז וי אייך! וי האט ר'
אבאלען געוואנט, אז איהר זענט געווען ביי פרומעלען.
זיסעל: שוויגער-לעבען! און איהר גלויבט איהר, דער לינגערמע?
מויבע: איהר נישט גלויבען? וועמען דען? דיר אפשר?

זיסעל: נו, יא, איהר גלויבט דאך אייער איידעם, דעם גנב אייך!
מעמע: שוין ואלקטו וואנען, אז דו האסט געבילט ווי א הונד... (ווינוואר).
אבאלע: וואס איז דארט? שוין ווידער געקריענט? מויבע! דו קריענט
דיך נאר? פער, פון דיר האב איך עס נישט ערנווארטעט.
מויבע: אבאלע! איך ווייס נור, אז איך בין א מאמע און יעדעס קינד
איז א קינד.

מעמע: אזא קנצנטע מאכט אייער איידעם...
אבאלע: ווער איז מיין איידעם?
מעמע: נו, מאכט אייך נישט פלא-וידע, איהר ווייסט דאך, אייער
מאכטער'ס מאן.

אבאלע: מיין מאכטער? ... שטיל! איך האב נישט קיין מאכטער!
מעמע: אזוי האבען ואלט איהר נישט קיין שונור! נו, האט איהר קיין
מאכטער! אבער איין איידעם האט איהר דאך, און דניאל איז קיין
גנב נישט.

אבאלע: א גנב? ווער האט דאס געוואנט צו וואנען?
מעמע: אייער געמיינע ויסע ליעבע שונור.
יחזקאל: אין תוך גענומען...

מעמע: האט מען אייך אין דרערד מיט אייער מאכטער אין איינעם...
וועה איז מיר, עפים סמאלעט ויך אין קעד, (אב לינקס).
יחזקאל: מחותן-לעב! עס איז אפילו אצינד נישט די צייט צו רעדען,
נור נאט איז מיין עדות, איך האב אייך געוואלט פערדייטען פון
עגמתי-נפש, נור אין תוך גענומען, איז ער דאך אייער קינד.

אבאלע: יאסעניו! עס איז עפים געשעהן מיט דיר?
יחזקאל: איך רעד נישט פון יאסעניו! מיר האבען ויך ארומגעקוקט
אפילו א ביסעלע צו שפעט... אבער לויט חשבון אין די ביכער
פעהלט 50,000 רובעל במומן!

אבאלע: אזוי גיך אין איין יאהר 50,000 רובעל מומן? קיין עג-הרע
מייערע בעלי-בתים...

יחזקאל: אין תוך גענומען, ער ואל נישט וין אייער איידעם, וואלם
מען איהם געלערנט בלוק - נור אין תוך גענומען, איז ער דאך פארט
אייער איידעם.

אבאלע: מחזקן יחזקאל, פערמאד דעם פיסק! וויפיל מאל דארף איך
זאגען, אז איך האב נישט קיין איידעם? איך האב נישט קיין
מאכטער? היינט איז פסח, קומט צום מיש, געמט די הנדה'ס.
(נעשיהם - וואגט)

(מעמץ מיט עסקו)

מעמץ (שפיל צו מויבע'ן): מויבע'ן! פרומעלע האט געהאט א מידעלע, ווי
גוט איז מיר און וואויל איז מיר, דניאל איז דא, ער וויל אייך זעהן!

מויבע (שפיל): באלד! (וויל אב).

אבאלע: מויבע, וואוהין געהסטו פונם מיש?
מויבע: ע... ע...

מעמץ: ע... גאר נישט! ע... די קאץ האט זיך געקעצט!
יחזקאל: מול-טוב דיר, מעמץ!

מעמץ: מיט אזא מול ואלט איזר לעבען!

אבאלע: שאט, רעדט נישט אזוי: ס'איז דאך א צער-בעלי-חיים, ס'איז
א גאט'ס רחמנות.

מעמץ: נו, יא! אויף א קאץ האט איזר רחמנות, אבער אויף מענשען
נישט! אויף א פרעמדער קאץ איז א צער-בעלי-חיים און אויף
אייער אייגען קעצעלע? אייער אייגען בלוט און פלייש?

אבאלע: פון וועמען רעדט זי דארט, מויבע?

מויבע: אבאלע! אונזער פרומעלע האט אונז היינט איין אייניקעל געבוירען.
אבאלע.

אבאלע: איין אייניקעל? איין אייניקעל? ... וואסווע פרייטסטו דיר אזוי?
וויפיל מאל האב איך געזאגט, אז איזר גאטען דארף דא נישט
דערמאנט ווערען?

(דניאל פון לינקס).

דניאל: א נוסען יום-טוב!
אלע: ער דא?

אבאלע: ווי האט איזר עס געזאגט אריבער-צוטרעטען די שוועל פון
אונזער הויז?

מעמץ: וואס דען האט איזר געזאגט, ער ואל ווארטען, ביז איזר וועט
צו איהם קומען?

אבאלע: דו... דו... מען פרענט דיר נישט!

דניאל: הערר אשכנזי! אמת איך האב צו פיעל געזאגט מיט מיין אהער-
קומען, איך האב אבער געמוזט, ווי זאגט מען? נויט ברעכט אייזען,
איך בין אייך געקומען בעטען, איזר ואלט קומען זעהן אייער
מאכטער, זי איז קראנק!

אבאלע: קראנק? ...

מויבע: אבאלע! וועה איז מיר! אונזער קינד, אונזער פרומעלע איז
קראנק...

דניאל: עס מאכט זיך, א קינד פערזונדיגט זיך אמאל גענען עלטערן
אבער אויך דאן זענען זיי פערצייליך: אבער עלטערן ואלען
פערשליעסען ווערע הערצער פאר ווערע קינדער נור דערפאר.
ווייל דאס קינד האט היינט געפיהלע און א געוונטען פערשטאנד?
נור איך וויל אייך נישט זאגען קיין כוסר, איך וויל אייך נישט זאגען,
אז איזר האט אייער קינד זעהר פיעל שלעכטס געזאגט, איך וועל
אייך נור זאגען, אז זי ליעבט אייך, און איזר זענט איהרע מערדער.

אבאלע (בעט): ווי?

מעמץ (שפיל): וואס טהוט איזר? מיט גוטען, נור מיט גוטען:

יחזקאל: מחזקן-לעב! אין תוך גענומען, ווייסט איזר דען נישט, אז ווי
א גנב איז א שניץ? אויף וועמען ואל אייך פערדרייעסען?

דניאל: א גנב? ציהט אייער ווארט צוריק.

יחזקאל: קוקט נור אן דעם אנשטעל, וואס ער מאכט: נישקשה מיר
האבען שוין איבערגעקוקט די ביכער, עס איז דיין גליק, וואס דו
האסט געטראפן אויף אזא בייבאדען יוד, ווי ר' אבאלע אשכנזי איז.
ביי מיר וואלט אזא גנב גענאנגען קיין סיביר ...

דניאל: אונגענש! היפאקריט! צבועק! חניפה'ניק! שווייגט אדער ביי
גאט, איך וועל מיר פערנעקען און ...

אבאלע: יונגער מאן! איהר ווענט נישט געקומען אברעכענען ויך ווי
איין עהרליכער מאן, דאך איך מיש מיר נישט אצינד אין די
געשעפטען, א גוטע נאכט! (זאגט ווייטער).

דניאל: קען ניין, אז איהר פון אייער ווייט האט רעכט.

יחזקאל: נו, איהר הערט? ער איז ויך מודה!

דניאל: מודה? אויף וואס? אז איהר ווענט א גראפער יונג און קענט נישט
רעכענען? די ביכער האב איך אייך צוריק געגעבען און איך האב
אלע רעכנונגען איבערגענומען און אלעס האט געשטימט: נור נישט
וועגען דעם בין איך געקומען הערר אשכנזי: איך בין אייך געקומען
בעטען, איהר וואלט געהן צוין אייער טאכטער, איך האב געדענקט
אז דער גוטער אבאלע אשכנזי וועט אריינקומען צו ניין טאכטער אין
הויז און וועט זעהן ווי עס וואהנט אין יעדען ווינקעלע די ארעמקייט,
ווי אלעס איז חושף און פינסטער, און אין דעם פינסטערניש ליגט
ניין טאכטער אין קינפעט ווי א בעטלערין און גוססט נור דערפאר,
ווייל איהר אייגענעם טאטענס געשעפטס-לייט האבען מיר פערפאלגט
אויף שריט און טריט, איך זאל נישט קענען פערדיענען אויף א
שטיקעל ברויט פאר מיין פרוי! איך האב געדענקט, אז איהר וועט
דאס אלעס זעהן, וועט איהר פארלעשען דעם האס צוין אייער
טאכטער און וועט ראטעווען איהר יונג לעבען, נור ווי איך זעה ווילט
איהר נישט זעהן, אזוי בעט איך אייך העלפט מיר, דאס הייסט
בארגט מיר עטליכע רובעל, און אויב איהר ווילט מיר נישט בארגען

שענקט מיר א נדבה אייניגע רובעל, איך זאל קענען רעטען אייער
קינד פון א פריהצייטיגען טויט!

יחזקאל: ר' אבאלע גיט נדבות נור קאליקעס, א גוטע נאכט!

יאסעלע: אוי, רשע מה הוא אומר ...

דניאל: א גוטע נאכט! א גוטען יום-טוב! (ווייל אב לינקס).

מעמע (שפיל צו דניאל): זארגט נישט! ווארט'ס אויף מיר אין דרויסען
ער אב ר' אבאלע זאגט מיר נור, וויפיל יאהר דיען איך שוין ביי אייך?
דאכט ויך א יאהר 14? בעצאהלט מיר מיינע שכירות שוין אין דער
מינוט.

אבארע: נארעלע, דיר צאהל איך קיין שכירות נישט, דו ביזט אצינד
מיין טאכטער און דיר וועל איך חתונה מאכען ווי א טאכטער פון
איין אשכנזי.

מעמע: איך וויל נישט ניין אייער טאכטער, איך וויל בעסער ניין אייער
הונד, ווייל א הונד בעהאנדעלט איהר בעסער ווי א טאכטער.

אבארע: טעמע - טעמע - טעמע ...

מעמע (אין דעםעלבען סאן): ר' אבאלע! ר' אבאלע! ר' אבאלע! אויב איהר
שעהמט ויך נישט מיר צו צונעהמען פאר א טאכטער, אזוי זאג איך
ווי א טאכטער דארף זאגען, טאטע ניין א מענטש! איך בין ביי אייך
ביז אצינד געווען, א דיענסט, אצינד וויל איך ביי אייך קיין דיענסט אויף
נישט ניין! (זעהט).

אבארע: טעמע! א דא בלייב!

ויסעל: אזא העז פון א דיענסט...

מעמע (כעט): זאג נור דו! ביי ביין טאטען ביזטו אויך געווען בעהאנגען מיט
ציהרונג? אהער גיב עס!!! אהער גיב עס! (רייסט עס פון איהר).

אבאלע: טעמע, שוין זאלסטו איהר אלעס אפגעבען...

מעמע: זי זאל ניין בעהאנגען מיט ציהרונג און פרומע זאל אויסנעהן ווי
א לעכט? ס'איז אויף קיין ברויט דארט נישטא, גיין זאג איך! איך
א דיענסט, איהר נאנקע - די הארבאטע, די אומגליקליכע, פון וועלכע

אלע אנטלייפן און לאכען. איך האב מער הארץ פון איך אלע.
אנוטען יום טוב איך! איך וויינט איך. איהר זאלט האבען אונ
פרעהליכען יום טוב ווי פרימעלע האט. (א לינקס).

יאסערע: איך האב אין דרערד דעם גאנצען פסח.

אבאלע: יאסעניו! וואס איז דאס?

יאסערע: איך קען שוין מער נישט שווייגען. עס צערייסט דאס הערץ:
פון איין ווייט רי שוועסטער, פון דער אנדערער ווייט (צו מרדכי) וואוהין
קריכסטו מיט די פיס אונטערן טיש? וי איז מיין ווייב הערסטו?
א גאנצע נאכט. נור ער קריכט צוין איהר אונטערן טיש. מיט די פיס.

מרדכי: פעטערלעכען! יאסעניו איז עפס היינט ווי א צעטראגענער.

זיסעל: שווערלעכען. אזוי וידעלט ער יעדען ווייט ער איז געקומען...

יחזקאל: אין הויך גענומען...

יאסערע: האב איך איך אין דרערד מיט מיין ווייב אין אייגעם. (שליסטיגער)

ווירואר — שקאנדל.

אבארע (חשש איהם אז): דו ווער ביזטו? ווער ביזטו פרעג איך דיר? ביזטו

איין אשכנזי אדער א בעל-עגלה איין עס-הארץ? וואו האסטו דיר

אויסגעלערנט אונטער ווערטער, ארויס פון מיין הויז...

זיסעל: שווערלעכען! ער איז דאך נאך א יונגער מענטש. ער קען נאך
בעסער ווערען...

אבאלע: שווייג חנופהניצע. פאלשע קאץ! געה — דו איז מיין הויז — מיין
עקלליך הויז — דא איז קיין פלאץ פאר דיר...

יחזקאל: ר' אבאלע! מחותן! אין הויך גענומען...

אבאלע: ארויס פון דאנען. קינען! איהר זענט נישט געוואנדט צו ויין
צווישען אנשטענדיגע מענטשען! ארויס פון דאנען. אלע — אלע
זאג איך.

טויבע: געט ארויס פון דאנען. ביז דער פסח וועט איהם פערנעקן!
(אלע צו שווייגען).

אבאלע: שעהן! שעהן פאר איין אשכנזי! א שעהער ערשטער סדר!

די טעלער צעבראכען — די הנדה צעריסען — די מצה מיט פיס
צוטרעטען — מען קען משוגע ווערען! א שעהנעם נחת דערלעכט
פון די קינדער! די טאכטער האט א מאן א גנב. דער ווהן איין
אויסוואורף. און דו אבאלע לעב און געה דאס צו מיט דייען אויגען.
אבער גענוג! פון איצט אן וועל איך ווי ווייזען. ווער אבאלע אשכנזי
איז! (טויט) טויבע. קום אדער, ווען דיר צום טיש! קוק אן. עס איז
פינסטער ביים טיש אזוי ווי מיר אויפן הערצען — פינסטער און
וויסט און צעבראכען — טויבעניו! וואס שטעהסטו דארטען מיט
דער שאל אויפן קאפ? דיר טרייב איך דאך נישט. דו ביזט דאך
נישט שולדיג. וואס נאט האט דיר געשטראפט און האסט מיר
געבוירען אונטערלעכע שלעכטע קינדער.

טויבע: אבאלע... ווייסט אבאלע? ... (וויינט).

אבאלע: וואס איז? ... וואס וויינסטו טייערע טויבע? (נעהט צוין איהר)

נאט האט אונז געשטראפט מיט שלעכטע קינדער? נו, האבען מיר

נישט קיין קינדער, נו, גענוג וויינען! גענוג! צום טיש קום, צום

טיש. ס'איז היינט דער ערשטער סדר. לאמיר האבען, אז נאט וועט

אונז נישט פערלאזען און וועט היילען אונזערע צובראכענע הערצער.

טויבע: אפעניו. אונזער פרומעלע איז דאך געפעהרליך קראנק.

אבאלע: וואס? ווידער איהר נאמען? האב איך דיר דען נישט געזאגט.

אז מיר האבען קיין קינדער נישט?

טויבע: גוט איז דיר צו זאגען. מיר האבען קיין קינדער נישט! איך האב

בלוט פערנאמען אויף איהר. איך קען נישט זאגען, אז איך האב קיין

קינדער נישט.

אבאלע: נו, אויב דאס קינד איז דיר ליעבער פונם מאן! געה צוין איהר!

מיט מיר האסטו אפגעלעכט 45 יאהר, 20 יאהר האבען מיר נאט

געבעטען אויף קינדער, און וועהרענד דער צייט האבען מיר געלעכט

גליקליך און צופריעדען. און ווען נאט האט אונז אויף דער עלטער

געשענקט צוויי קינדער, האבען מיר ניד צוואמען געפרייט צוואמען

פון ווי געליטען, צוזאמען איבער ווי געציטערט, אצינד ווערסטו ווי
ווי האבען אונז אפגעראנקט?
טויבע: אפאלע, איך בין דאך אבער א מאמע? ווי קען איך זיין דא, ווען
מיין קינד געהט אויס ווי א לעכט?
אבאלע: איך האב דיר געזאגט ווילסט געהן? קענסטו געהן, קענסט מיט
איהר לעבען, קענסט אויך מיט איהר בלייבען.
טויבע (נעהם וויינענדר ביז סוף סתור): אפאלע! אפאלע!
אבאלע: טויבע, דו געהסט מאקע?
טויבע: וי איז דאך מיין קינד. (אב.)
אבאלע (ניסם א א כוס - ואנס): ודיא שטעמדה לאבותינו ולנו שלא אחר
בלבד עמד עלינו לבלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו
לבלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

פארהאנג פאלט.

ענדע דער צווייטער אקט.

דריטער אקט.

איין ארים ציטער ביי פרומעלען - פרומעלע ליענט אין א בעס אין שטערבענדען
צושטאנד - רעכטס א מישעל מיט צוויי אלטע בענקליך, א לעסטעל אויף דער וואנד,
ברענט פונקטל - נעכטן בעס א מישעל מיט סעדיציען, רעכטס א קינדער-וועטעלע -
ברית-צעמלען הענגען איבעראל.

(טויבע ויצט ביים ווינטל און זאגט תהלים).

טויבע: גאטעניו פאטער! אזוי ווי דו ביזט א פאטער צוין אלע מענטשען.
ווי אויך א פאטער צו מיין קראנקער פרומעלען און שענק איהר דאס
לעבען צוליעב דעם קליינעם שטעפעלע, וואס וי האט געבראכט אויף
דער וועלט.

פרומע (דעליריש): ניין, ניין, ניין! נעמט איהם נישט אונעק פון מיר! ער איז
מיין לעבען, מיין אלעס אויף דער וועלט!

טויבע: וועה איז מיר, וי רעדט שוין ווידער פון היץ! פרומעלע, קינדעלע!
בעהערש דיר, און גאט וועט אויך דיר רחמנות האבען, מען וועט
דיר דיין גוטען מאן בעפרייען!

פרומע: אונעק פון מיר! ... איהר וועט עס מיין מאן'ס מלאך המות...
איהר מיין אייגענער פאטער...

טויבע: פרומעלע! דערקענסט מיר דען נישט? דאס בין איך דאך דיין
מאמע.

פרומע: נא שא! נענוג וויינען! אצינד איז נישט קיין צייט פאר טרעהרען.
אצינד דארף מען טהון, זארג נישט, דניאל, דיין פרומעלע וועט דיר
בעפרייען, דיין פרומעלע וועט איבערצייגען, או דו ביסט איין
עהרליכער מאן, נגבים וועגן ווי די פיאנקעס, די בלוטווינגערס, יענע -
יענע... (כליוב שפיל).

טויבע (וואס תהלים ווייסער): פאטער אין הימער! האב רחמנות אויף דעם יונגען שעפעלע און מאך עס נישט פאר קיין יתומה'לע...

פרומע (צעלאבס ויד דעליריש): חא-חא-חא, וואו זאל איך געהן? צו וועמען? צום שלעכטען טאטען? חא-חא-חא, ווער דענקט איהר בין איך? בין איך דען נישט אזא אשכנזי ווי ער? איך בין אזוי שטאלץ ווי ער! (פוינט). חא-חא-חא, וואס שטעהט איהר אלע ארום מיר? וואס האלט איהר מיך צו? פאר וואס לאזט איהר מיך נישט לויפען צו מיין גוטען לעבען מאן? רויבער - מערדער - גולגנים - לאזט מיך... איבערצייגען זיין אונשוולד לאזט מיך געהן זאג איך אייך! ווייבט ויד אויף - פאלט.

טויבע: גרויסער נאט פון אברהם יצחק ויעקב, נעם מיין נשמה פון מיר נור שענק מיין קינד דאס לעבען!

פרומע (פענס די אויגען, קוקט ויד ארום בעוועגט): אוי, עס ברענט מיך דער דארשט! וואסער - א ביסעל וואסער!

טויבע: וועה איז מיר! פאר וואס קומט נישט טעמע מיטן דאקטאר?
פרומע: ס'איז שוין צו שפעט מאמע... א ביסעל וואסער, איך ווער פערברענט, איך ווער דערשטיקט פון דארשט, איך... (בלויבט ליגען שפיל.
עס הערט ויד פון די קוליסן חניש פרוירינגעס, פרומע אויפגעהויבען האלט) אה, דער אונגליקליכער חזן וינגט שוין ווידער! אה, ווי ויס ויין טרויריג געזאגט איז! מאמע! ווייסט נישט? עס איז איהם שוין בעסער? ער איז שוין אויפגעשטאנען שבעה?

טויבע: ווער מיין קינד? ווער?

פרומע: דער יונגער חזן דארט דער שכן, ער איז דאך פאר צרות קראנק געווארען, וואס ער האט ויין וינג ווייב פערלויבען דורך א קינדבעט! ווייט זי איז געשטארבען, איז ער אויס געשט, ער האט זי אזוי געליעבט, אזוי ווי איך מיין דניאלין, דו וועסט אפילו נישט קענען נאכגען דיין פרומעלעם לויב... און דערנאך ווער וועט זארגען פאר מיין קינד? ובלויבט שפיל - דאס וועטן דעליריש ויד אלע מאל מעהר).

(טעמע קוקט טיפ מעדיצין - פערלעשט דעם לאפ - עס בליצט עפעסערס).

טעמע: נאדיר א דרויסען, פונקט ווי ביי מיר אויפן הערצען.

טויבע: נה טעמע, וואו איז דער דאקטאר?

טעמע: ער שלאפט נאך! אוי, איינשלאפען זאל ער שוין צום לעצטען מאל. ער האט ארויסגעשיקט א שטיקעל פאפיער מיטן משרת און האט אנגעזאגט, אז מ'זאל איהם נישט רופען, ער זאגט, אז מ'דארף שוין מעהר נישט, אז נישט דארפען זאל ער דאס לעבען אויף דער וועלט, א גולדען מיט 60 פאר א ביסעל... אז נאט זאל מיך נישט שטראפען פאר די רייד, אז אויסקרענקען זאל ער, וואס ער האט איבערגענומען! א שעה ווארטען מען זאל מיינען, ווער ווייסט וואס ער טהוט דארט! איך האב מיך דערווייל אריבערגעחאפט צו דער שכנה דארט, די, וואס זי בעדיענט ר' אבאלען, איז ווי איך האב א שונא זאל ער אזא הנאה האבען פון ויין לעבען ווי ר' אבאלע אשכנזי האט א הנאה פון ויין לעבען! טויבעניו! די שכנה דערצעהלט, אז ער געהט קוים ארום אויף די פיס, גאנצע טעג שפאצירט ער ארום אין הויז אנגעשפארט אויף ויין שטעקען - געהט פון איין חדר אין אנדערן, רעדט צו ויד אליין ווי א משונגענער, טויבעניו, איהר ווייסט וואס איך וועל אייך זאגען? עס איז א רחמנות אויף ר' אבאלען! אזוי גיך ווי פרומעלע וועט געוונד ווערען און דניאל וועט ארויס פריי, וועל איך געהן צו ר' אבאלען, מילא אייך אלע האט ער געטריבען, אבער איך בין דאך אליין אנוועק, נה און אז ער האט מיך נא געטריבען? הער איך איהם אייך ווי דעם קאטער! ער האט געמענט טרייבען און איך מען געהן צוריק!

פרומע: טעמע... טעמע! קום אהער צו מיר.

טעמע: וואס איז פרומעלע?

פרומע: דאכט ויד מיר, דאס קינד וויינט, גיב עס צו מיר.

טעמע: מען טאר נישט נארעלע! דו ביזט צו שוואך און דיין טאכטער איז קיין ערדערע א מויד מיט איין אונטערשלאג, לעג דיר אנדער

פרומעלע און שלאף בעסער. ביזט דאך א באנצע נאכט נישט
געשלאפען. טויבעניו! שפארט אייך צו א ביסעלע, איך וועל פארנויגען
דאס קינד. (טויבע זעט זיך ביים מיט, ואנא תהלים — מעטע ווינט דאס קינד ווינענער
טעלאדען — אלעם שלאפט איין).

(אבאלע פון מיטען האט געקלאפט).

אבאלע (ביי דער טהיר נידערגעשלאגען) א גוטען מארגען אייך! (רעפערט בען מיט
שטאלץ) א גוטען מארגען אייך! (בעטראכט זי) וועה איז מיר!... דאס איז
ר' אבאלי אשכנזים פאמיליע און דאס האב איך דערלעבט? אז
דער שטאלץ! דער שטאלץ מאכט דעם בעסטען מענשען פאר א
רוצח און סוף כל סוף פאר א גרויסען נאר (נעהט צו טויבע שטיל) טויבע!
טויבעניו!

טויבע (האפט זיך אויף — קוקט זיך ארום): אבא דו? ... (שטעהט אויף און געהט אוועק).
אבאלע: טויבע!... געהסט אונזעק פון מיר? הא? ווילסט נאר צו
מיר נישט רעדען? האסט מיר דען נאר נישט צו זאגען?

טויבע: וואס קען מען זאגען א מענש. וואס דער שטאלץ שפיעלט ביי
איהם מעהר ראלע ווי זיין הערץ? ביז אהער האב איך געהאפט, אז
נאט וועט זיין קינד פח שענקען, גובר צו זיין דעם מלאך-המנות.
אצינד אבער זעה איך שוין דעם מלאך-המנות דא.

אבאלע: איך, טויבע? ... איך בין איהר מלאך-המנות?

טויבע: זעה... גיב א קוק אויף איהר! אויף איהר האב איך פלוט
פערנאסען, פאר איהר האב איך וועהען געליטען, אבער דו האסט נור
פון איהר פערנאגען געהאט. און ווען דיר האט זיך נור אויסגעוויזען,
אז וי וועט דיר מעהר. קיין פערנאגען פערשאפען, האסטו זי ווי א
מערדער מיט איין מאל געקוילעט! אט א פנים, אז א טאטע האט
נור ליעב דאס קינד דערפאר, ווייל ער האט דערפון פערנאגען!
א מאמע אבער האט ליעב דאס קינד, ווייל זי איז א מאמע. און
ווי א מאמע פיהלט, קען קיין טאטע קיינמאל נישט פיהלען! גיב
א קוק אויף דעם קליינעם שעפעלע, וואס פלייבט אזוי יונג א יתומהילע.

און א מאמע'ן ביי איהר בעט, זי זאל דיר מוחל זיין, ווייל דו האסט
איהר יונגע מאמע געמריבען אין דר'ערד אריין, (ער געהט צו צום ווינעל —
קושט דאס קינד, עס צעוויינט זיך).

טעמע (האפט זיך אויף — ערבליקט איהם): הים... א נאכט... קוים אמאל
זיך דערמאנט!

אבאלע: טעמע!...

טעמע: איך וויל מיט אייך נישט רעדען, (ווייז) וואסזשע מאכט איהר?
פיהלט איהר שוין בעסער? טהענען אייך נאך אלץ וועה די פים?
איך האב גענומען אין דער אפטייק א שמירעכץ, דריי מאל אין טאג
דארפט איהר גוט אייגרייבען, איהר וועט אליין נישט קענען, איך
וועל עס טהון, איהר האט עס אפילו נישט פערדיענט, נור איך
האב פיינט צו זעהן א קראנען מענש, געמט אייך א בענקעל און
זעצט אייך.

פרומע: טעמע... טעמע... מאמע... גיט מיר א ביסעל וואסער!

אבאלע: וואו איז דאס וואסער?

טעמע (שטיל): נאט! גיב איהר בעסער די רפואה. (ניס איהם א לעפעל — ער
ניסט אן — וויל איהר געבען).

אבאלע: נא טרינק זיין קינד.

פרומע ערבליקט איהם — ערהעכט זיך האלב אויפ'ן בעט — קוקט איהם פערנאכטער אן —
דרעהט זיך אום — פאלט צוריק.

אבאלע: פרומעלע! קינד מיינס! (קינעט) זעה, דער שטאלצער אבאלע
אשכנזי וועלכער האט פאר קיין מענש זיין קאפ געבויען, דער
אבאלע אשכנזי ליגט איצט אויף דער ערד אין שטויב פאר דיר
זיין קינד און בעט דיר ווי איהם מוחל! ווי מיר מוחל, אויב איך
האב מיך געגען דיר פערנאגען, ווי מיר מוחל.

טעמע: אויב ער האט זיך מיט עפ'ס פארזינדיגט? קען דען זיין א
גרעסערע זינד ווי צו געהמען איין עהרליכען מענש און מאכען אויף
איהם א בלבלול אז ער איז א גנב, א רויבער, און איהם אריין-ווארפען
אין קרימינאל.

אבאלע: אין קרימינאל? איך האב א מענטש אריין געווארפען אין קרימינאל? וועמען?

טעמע: וועמען? אוי איך בעט אייך, מאכט אייך נישט תמ'ענואטע, וועמען פרעגט ער, דעם ערדריכטמען מענטש אויף דער וועלט! וואס מוזט אייך דאס ליגען אויף דער ערד און וויינען ווי א יודענע? געהט און בעפרייעט איהם, וועט זי שוין געווגד ווערען!

אבאלע: טעמע, דו מיינסט איהר מאן דניאל?

טעמע: וועמען דען מיינט אייך, ר' האצי קלאצי?

אבאלע: איהר מאן האט מען ארעסטירט? אה יא, איך דערמאן מיר! זיי האבען איהם בעשולדיגט, אז ער האט פערנומען 50.000 רובעל! (שטאלץ) ווי האבען זיי געוואנט דאס צו טהון אזא וואך אהן מיינט וויסען? א, זיי וועלען מיר פאר דעם פעהלער מיער בעצאהלען, איך וועל זיי ווייזען, ווער אפאלע אשכנזי איז, טעמע! ווייזשע מוחל, דערלאנג מיר דעם שטעקען!

טעמע: געהט מיט'ן רעכטען פוס...

אבאלע (נעמט וואנקער): אף ווי שוואך איך בין!

פרומע: מאמעניו! טעמע! וואס איז פלוצים אזוי פינסטער געווארען?

אבאלע: וואס שטעהסטו? ברענג א דאקטאר!

טעמע: דער בעסטער דאקטאר פאר איהר איז נור דניאל! (יאסעלע 10 מיטען פרורירט.) אה א גאסט געהט! אט דאסטו דיר א ברודער, דאס מוזל אויף דיר! (אב.)

טויבע: האסט דיר קוים אמאל דערמאנט צו קומען, יאסעניו? דו האסט שוין באלד קיין שוועסטער נישט.

אבאלע: שא, זי איז אנשלאפען געווארען! זאג נור, דו האסט פארגעסען, אז איך בין בעל-הבית? מיט וואס פאר א רעכט האסטו אריינגע-געצט איהר מאן אין אסטרא? הא? איך פרעג דאך דיר, פאר וואס שוויינסטו?

יאסעלע: טאטעניו! איך קען דיר נור זאגען, אז דניאל איז אנשולדיג! שולדיג איז מרדכי מיט יחזקאל, זיי האבען אויגן אלע אומגליקליך געמאכט. איך האב שוין לאנג געוואלט אלעס דערצעהלען, נור איך האב מירא געהאט, דו וועסט מיר נישט וועלען אויסהערען. אצינד איז דאס אונגליק גרויס, אלע קרעדיטארען זענען אויף איינמאל צוגעטרעטען און פארדערן געלד, די סחורות פון די מאנאזשען זענען פערחתמעט, די קאסא איז ציידע, און די קרעדיטארען האבען...

אבאלע: וואס האבען די קרעדיטארען? רעד!

יאסעלע: טאטעניו, איך בעט דיר זי שטארק, זי שטארק!

אבאלע: נו רעד, נו רעד! דו געהסט דאך, אז איך בין שטארק, וואס האבען די קרעדיטארען געטהון?

יאבערע: זיי האבען דיר ערקלעהרט באנקראט...

אבאלע: באנקראט? תא-תא-חא, נאר: אפאלע אשכנזי באנקראט קאן מען נישט ערקלעהרען! די פירמא אשכנזי האט נאך קיינמאל נישט באנקראטירט און וועט נישט באנקראטירען! דער נאמען אשכנזי מוז בלייבען ביין און אינגעפלעקט! געה און ברענג מיר אלע ביכער, איך וויל אליין נאכזעהן, נו געה, וואס שטעהסטו?

יאסעלע: די ביכער זענען ביי מרדכיין!

אבאלע: נו ברענג מיר די ביכער מיט מרדכיין.

יאסעלע: מרדכי איז זינט געקומען פארנאכט פערשוואנדען, און מיט איהם מיין ווייב אויך.

אבאלע: ער איז אנוועק? אזוי...

יאסעלע: די קרעדיטארען שרייען אז דו האסט זיי בעשווינדעלט, זיי זאגען, אז זיי וועלען דיר איינגעצען אין קרימינאל...

אבאלע: איך איז קרימינאל! אפא אשכנזי אין קרימינאל?

(יחזקאל 10 מיטען.)

יחזקאל: אפגעניו! ווי גאט איז אייך ליעב, אנטלויפט! מען איז געווען ביי

אייד אין דער היים און מ'האט אייד נישט געטראפן. די קרעדיטארען
 געהן אהער מיט פאליציי נאך אייד.
אבאלע: נאך מיר מיט פאליציי? לינגער! איין אשכנזי האט מען נאך
 קיינמאל נישט ארעסטירט. נגב! רויבער! נאג מיר וואו איז מ'רדכי?
 רעד אדער איך דערשטיק דיר...
טויבע: אבאלע! נאט איז מיט דיר!
יאסעלע: טאטעניו, וואס טהוסטו?

אבאלע: וואס איך טהו? ווייס איך דען, וואס איך טהו? אדער וואס איך
 זאל טהו? בין איך דען אצינד מעהר ווי א צעבראכענער שארבען?
 40 יאהר בין איך געווען א סוחר - 40 יאהר האט מען מיר
 איבעראל קבור אפגעגעבען - 40 יאהר האט מען פאר מיר דרד-ארץ
 געהאט. אצינד דורך איין פאלשען שרייט האב איך אלעס פערלירען.

פרומע (הייבט יד אייף): מאמעניו! ... טעמע! ...

אבאלע: ארויס פון דאנען! ארויס נאג איך! (יחזקאל אב.)

פרומע: מאמע, וואו ביטו? איך זעה דיר נישט!

אבאלע: זי עקט נישט? וועה איז מיר, פרומעלע! פרומעלע! מיר דיין
 אומגליקליכען טאטען, מיר עהסטו אייד נישט?

פרומע: מאמע! בעט דעם טאטען, ער זאל דיר געבען ויין האנד, אז ער
 וועט בעפרייען דניאלן.

טויבע: הערסט, אבאלע?

אבאלע: טאכטער מיינע: אבאלע אשכנזים האנד האט שוין מעהר קיין
 קראפט נישט און קיין מאכט נישט! מען האט מיר אפגעשניטען די
 הענד, מען האט ביי מיר ארויסגעריסען מיין הערץ, מען האט
 צוטרעטען מיין שטאלץ, מען האט בעשמוצט דעם נאמען אשכנזי
 מיט שאנדע און שמאד.

טעמע (לויפט אריין פון ביסטען).

טעמע: וועה איז מיר, ר' אבאלע! דאס גאנצע הויז איז ארום-גערינגעלט
 מיט פאליציי און מיט מענשען, מען איז געקומען נאך אייד!

אבאלע: זאל מען קומען! זאל מען געמען מיין לעבען! מיין נשמה האט
 מען שוין גענומען, דאך ... ע ... מענשען ווארטען, עס איז נישט
 שעהן, עס איז נישט אנשטענדיג, טעמע דערלאנג מיר מיין שטעקען!
 מענשען האבען ביי מיר גערויבט מיין לעבען - מיין נשמה - און
 מיין חיות - דעם נאמען אשכנזי אבער קען קיינער נישט רויבען
 (געהט וואנקענד): ווער זאגט עס, אז איך בין באנקראט? ווער, איהר? ...
 חא-חא-חא, איהר זענט עס מיינע קרעדיטארען? ... זייט מיר אלע
 הערצליך ווילקאמען מיינע פריינדע!

טויבע: וועה איז מיר! צו וועמען רעדסטו?

אבאלע: עקט איהר דען נישט, אז איך רעד צו מיינע קרעדיטארען?

ש ש ש ... איך וועל אלע באלד סילוקען! אייד קומט פאר
 שניט-סחורה 25,000 רובעל, אין 30 טעג צייט בעצאהל איך אייד!
 אייד קומט פאר גאלאנטעריע 30,000? איהר מוזט מיר ווארטען
 60 טעג! אייד קומט 50,000 פאר מאנופאקטור? אין 90 טעג קריענט
 איהר ביז צום לעצטען גראשען! אייד קומט 10,000? אייד 8,000?
 און אייד 8,000? די קליינע סומען בעצאהל איך באלד, נאט, נאט,
 געמט אייער געלד און וואנט נישט צו זאגען, אז אבאלע אשכנזי איז
 באנקראט! ניין! (ווארטט געלד איבער דער ביהנע) איך האב איערען בעצאהלט
 זא יעדען בעצאהלט! דער נאמען אשכנזי איז גערעטעט! גערעטעט!
 גערעטעט! חא-חא-חא ... (אלע וויינען).

פארהאנג פאלט.

ענדע דער דריטער אקט.

פירטער אקט.

(דאסעלבע ציטער ווי אין ערשטן אקט, נור טאדערנער טעבליטעס.)

(טויבע פערפוצט רייזעלעך — וי טאנצט.)

(אין די קוליסען הערט מען פרומעס'ס שטימע ווייניגער א ראמאנסע מיט פיאנא-בעליוסונג.)

טויבע: נו, נו, גענוג שוין געהעפעט, דו קליינטשיק איינקעל מיינס, דו מלאך מיינס, דו:

רייזע: באבע, קום מאנצען! (שלעסט וי.)

טויבע: איז דא קליינע קיילערטע! לאז מיר אב! שפעטער, שפעטער וועלען מיר אלע מאנצען, ואל נור גאט העלפען, אלדינג ואל ויך ענדיגען גוט! רייזעלע! דו ווייסט, דו קליינטשיקע? דו וועסט דיר צו דיין פינפטען געבורטס-טאג בעקענען מיט א גרויסען נאכט, פינף יאהר שוין, אז ער האט דיר נישט געזעהן, פינף לאנגע יאהר, וועה איז מיר!

רייזעלע: (קריסט איהר נאך): וועה איז מיר, וועה איז מיר! באצע ווען וועט איהר שוין אויפהערען צו זאגען: וועה איז מיר?

טויבע: איך וועל אויפהערען ווען גאט וועט ויך איבער אויגן דערבארעמען און וועט געווגד מאכען דעם גרויסען נאכט, וואס דארף היינט קומען, פונקט ווי ער האט געווגד געמאכט דיין מאמען!

רייזעלע: באבע! די מאמע ווייסט, אז דער נאכט דארף קומען?

טויבע: שא, שא, א מיידעלע מאר, קיין סך נישט רעדען!

טעמע (פערפוצט — פון לינקס).

טעמע: האט איהר שוין אוינים געהערט? אזא שמחה דערלעבט, אזא נחת? רייזעלעס געבורטס-טאג און די אייגענע מאמע ויצט אין מיטען דרינגען ביי דעם פארטעפאן און שפיעלט ויך — צעווינגט ויך — און

צעווייגט ויך! רייזעלע! געה דו נור, געם דיר צוין איהר, וי ואל ויך ניקער פארטיג מאכען.

רייזעלע: וארג נישט, טעמע, איך וועל וי שוין פאלד פארטיג מאכען! **טויבע:** האסט מיט איהר עפס גערעדט פון אבאלען?

טעמע: ווי מאר מען מיט איהר רעדען, אז ר' דניאל האט נישט געהייסען? הלואי דערלעב איך שוין צו זעהן ר' אבאלען אין דער היים געווגד! אוי דאס משוגעת! דאס משוגעת ואל איהם ארויס פונם קאפ!

טויבע: דו ווייסט, טעמע, איך שרעק מיר זעהר, אז ער וועט אהער אין הויז קומען און וועט וויסען, אז דאס הויז האט דניאל אפגעקויפט, איך שרעק מיר זעהר, אויב ער וועט דא וועלען ויין, דו ווייסט און קענסט ויין שטאלץ?

טעמע: אז ער וועט נישט וועלען, וועט ער נישט ויין: וואסזשע? איהם קומט נאך ארויס צו צאהלען? וועלכער איידעם נאך וואלט פאר א שווער אזוי פיעל געטהון ווי דניאל? נאכדעם וואס מען האט ויך איבערצייגט, אז ער איז איין עהרליכער מאן און מען האט איהם ארויסגעלאזט פונם קרימינאל, האט ער דען געהאט א רוהיגען טאג אדער א רוהיגע נאכט, איין רוהיגע מינוט? דא געווארנט, מען ואל ר' אבאלען אריינגעמען אין א שפיטאל פון קאפ-קראנקהייטען, דא געלאפען צו דאקטוירעם, מען ואל רעדען ויין פרומעלען, דא געהארעוועט, אויף אלע בעלי-חובות צו בעצאהלען, און ווען נישט ער, וואס וואלט פון יאסעניו געווארען? אצינד איז דאך יאסעניו א מענטש מיט מענטשען גלייך, אוי ער ואל נור קענען פערגעסען אין ויין שלאק, וואלט איהם געווען גוט און וואויל! איהר ווייסט? געבטען האב איך דאך געזעהן ויין שווער יחזקאל, פון אלע מיינע שוואים ואל ווערען אזא סוף!

יחזקאל (פון מיטען ארום געקליידעט).

יחזקאל בלייבט ביי דעם סחור שטעהן דעם קאפ אראפגעלאזט.

טעמע: קוק עס אן א פנים, איין אויסזעהן, א מענטש, טפול ואלט איהר ווערען.

יחזקאל: מעמעניו, ועה נור, ועה איז מיר! א שפרענקעלע דאכט זיך
מיר אויף דיינע פליגעלעך...

מעמע: זאגט בעסער אויף מיינע הערביקלעך און הערט אויף צו חנפֿען!
נור וואס זענט איהר געקומען? איהר דארפט עפֿים? זאגט און געהט!
מייבע: אוי טעמע, טעמע! ס'איז דאך א גאט'ס רחמנות! ער איז דאך
א מענטש...

יחזקאל: אין תוך גענומען... בין איך געקומען, ווייל איך האב אייך
א גוטע בשורה געבראכט.

מייבע: א גוטע בשורה? ... וואס איז?

יחזקאל: מיין ויסעלע איז דאך צוריקגעקומען פון אמעריקא.
מעמע: א וויסער פינסטערער חלום אויף אייער קאפ, אויף אייער לייב
און לעבען מיט דער בשורה אין איינעם...

יחזקאל: אין תוך גענומען, האסטו טאקע רעכט, טעמע, אפֿטער מען איז
דאך א טאטע, וואס זאל מען טהון? דאס אריימע קינד האט זיך שוין
צוויי מאל געוואלט געהען דאס לעבען, עס טהוט וועה, ס'איז דאך
פשוט א קינד!

(יאסעלע פון מיטען — שנעל)

יאסעלע: א גוטען אפֿענד, מאמעניו! גוטען אפֿענד טעמעניו!
מעמע: נו יאסעניו וואס הערט זיך? מען האט איהם ארויסגעלאזט?
יאסערע: דניאל קומט באלד מיט איהם אהיים.
מעמע: איז ער געוואנד? ר' אבאלע געוואנד?
מייבע: ווי פיהלט ער זיך?

יחזקאל: איז ער שוין נישט משוגע?
מעמע: אז משוגע זאלט איהר שוין ווערען פאר אלע משוגענע הינד.
מייבע: האסט איהם געזעהן, יאסעניו?

יאסעלע: גיין, מיר האט מען צוין איהם נישט צוגעלאזט, נור איך האב
געהערט וואס דער גרויסער פראפעסאר פון ווען האט געזאגט צו
דניאלן, אז ער איז פאלקאמען געוואנד, נור צייטענווייז פאלט אויף

איהם א מעלאנקאליע און עס געהן אונזעק טעג, וואס ער רעדט צו
קיינעם נישט! ער ווכט עפֿים און קען נישט געפינען, און דאס
ערקלערט דער פראפעסאר, ווכט ער פרומעלען! ווען ער וועט
דערזעהן פרומעלען, אז זי לעבט און זי וועט איהם מוחל ויין, וועט
פון איהם די מעלאנקאליע פערשווינדען!

יחזקאל: וואס הייסט? נו וואסווע שווייגט איהר? מען מוז זי צווינגען, זי
זאל איהם מוחל ויין! וואו איז ער? וואס הייסט? איך וועל באלד
מאכען א שלום...

מעמע: אז מען וועט אייך בעטען, וועט איהר אייך מישען!

מייבע: וואס רעדסטו? ער האט דאך רעכט! מען דארף טאקע מיט
איהר רעדען, אפֿער באלד! (א לינקס)

מעמע (צו יאסעלע): ער איז געקומען דיר דולען דעם קאפ אין קאפערזש.
לאז איהם דיר אפֿדולען און שיק איהם אונזעק...

יחזקאל: אין תוך גענומען... איז ויסעלע ויין ווייב! און אז זי איז צוריק
געקומען, מוז ער זי צו זיך געהען! נור צוריק גערעדט, מילא נו?...
וואס ס'פאסירט זיך אמאל? זי איז געווען א יונג קינד, מ'שטייגט
געזאגט, וואס איז אין גאנצען א שוואכע יודענע?

מעמע: אזעלכע פרויען ווי אייער טאכטער רעבענט מען נישט צווישען
פרויען, נור צווישען חורים און חיות!

יחזקאל: ס'זאל זיך דיר מאכען, וואלסטו אויך געווען א חור, דוקא ווייל
עס מאכט זיך דיר נישט, ביזטו א צדקת!

מעמע: שוין זאלט איהר געהן מיט'ן קאפ אין דרערד אריין!

(יאסעלע פון מיטען בלייבט שלעהן)

זיסעל: א גוטען אפֿענד!

מעמע: קוק עס אן די פארנוואשענע אויגען...

יחזקאל: יאסעניו!... אט איז דא ויסעלע! יאסעניו! בענער דיר אויס! שריי
אדער וידעל זי אב! ווארף איהר אריין א פאר פעטש! אויף וואס
דען איז מען מאן און ווייב? יאסעלע! איך פלעג מיר מיט מיין ערשטער

ב'מעט אלע טאג פאמ'שען. פון דעסמווענען נאר נישט. אז האב איך
גענומען א צווייטע. מיינסטו א קליינער שלאק? וי האט נאך א גרעסערן
פֿיסק פון טעמען!

טעמע: עס קען ויין. טעמע האט א גרויסען פֿיסק. דערפאר אָבער האט
זי א גרויס הארץ.

יחזקאל: וועלכע יודענע האט עס נישט א גרויס הארץ?

זיסעל: טאטע. דו האסט א גרויסען טעות! ס'איז געווען א צייט. ווען
איך האב געגלויבט. אז דער מאן דארף ויין א שקלאף צום ווייב.
דערפאר וואס זי איז שעהן. ס'איז געווען א צייט. ווען איך האב
געמיינט. אז זי דארף טרעטען אויף דעם מאן'ס געפיהלע. ווייל
דער מאן איז פיעל שטארקער און ליידענשאפטליכער און
בעהאנדעלט אונז פרויען ווי א פופע. די צייט האט מיר אָבער
אנדערש געלערנט. עס איז א גרויסע וועהאג פאר א פרוי מודה
צו ויין. אז זי איז אראב פון דעם גלייכען וועג. איך אָבער בין מודה
יאסעלען. איך וויל נישט זאגען. אז ווען עמיצער זאל מיר געבען די
געלעגנהייט. קען ויין. איך וואלט געווען א גוטע. צערטליכע און
עהרליכע פרוי...

יחזקאל: אין תוך גענומען. וואלט איך אצינד געדארפט קויפען א גרויסען
שטריק און ויך אויפהענגען. נור אזא גרויסער העלד בין איך נישט.
האט'ס מיר א גוטע נאכט! (אב).

טעמע (וויינענדיג): יאסעניו! דו מיינסט. עס איז אויף איהר נישט קיין
רחמנות? איך האב אמאל געלייענט א מעשה-ביכעל. ווי א מידעל
איז געווארען א ווייבעל פאר דער חתונה. דערנאך איז זי געווען
א געטריי ווייב צום מאן און א גוטע מאמע צו זיינע קינדער!

יאסעלע: טעמע. איך בעט דיר. דער נישט אצינד! ס'איז נישט קיין
צייט צו רעדען. וועגען נארישקייטען: זי זאגט. אז זי איז נישט
שולדיג. און איך זאג. אז איך קען נישט מעהר טרויען אזא פרוי.
אזא פרוי. וועלכע... נור איך וויל נאר נישט רעדען דערפון!

זיסעל: נו אויב אזוי. האב איך דא נישט מעהר וואס צו טהון! איך האב
אלעס פערדיענט. איך האב אלעס פערדיענט. (נעהט).

טעמע (שטיל צו זיסעל): געה אריין דורך דער הינטערמחור אין קעך. איך
וועל באלד דארט ויין. (זיסעל אב).

פרומעלע. רייזעלע. טויבע.

פרומע: יאסעניו. דער מאנאזין איז שוין אויפגעמאכט?

יאסעלע: יא דניאל וועט באלד קומען. (מען הערט א דראשקע צופאהרען).

פרומע: אוי ווער איז דא צוגעפאהרען צום הויז?

טעמע: דניאל איז געקומען...

פרומע: דניאל?

טעמע: נור דניאל!

דניאל (רייד געקליידעט).

טויבע: יא דניאל!

טעמע: געקומען? געבראכט?

טויבע: וואס מיינט ער?

דניאל: ש ש ש... דער פראפעסאר פון ווען איז מיט איהם!

פרומע: ווער איז געקומען?

דניאל: פרומעלע. איך בעט דיר. מיר צוליעב. זיי בארמהערציג. דער

אלטער טאטע קומט צו דיר. עס איז דיין פפליכט איהם אויפצור

נעהמען מיט אפענע הענד.

פרומע: דניאל! דו ביזט זעהר געהער א גוטער מענטש. דו פערשטעהסט

אָבער נישט וואס איין אשכנזי איז. איך ליעב מיין אוינגלייכען

טאטען בעסער ווי ויך אליין. אָבער איהם זעהען? מיט איהם

רעדען. איז מיר אונגענוגליך! צו זעהן ווי דער שטאלצער אבאלע

אשכנזי איז געבראכען אין געזונד. און אין דעם שטאלץ. און אין דער

עהרע. דעם שמערץ וועל איך נישט איבערלעבען. קענען. דניאל!

מאמעניו! צווייגט מיר נישט. איך קען עס נישט. איך קען עס נישט!

טויבע: פרומעלע. קינד! ער איז דאך דיין טאטע.

פרומע: ווען איך האב פון איהם נישט געקענט פערצייהונג קריגען. ווען
איך האב געשוועבט צווישען לעבען און טויט. איז מיר אצינד מווענד
מאל שווערער, רייזעלע! קום קינד! (אב מיין קינד לינקס).

מעמע: ווייסט איהר, וואס איך וועל אייך זאגען? זי און דער מאמע זענען
ביידע משוגעים. און אז איך וועל דא זיין, וועל איך אויך משוגע
ווערען. איך וועל בעסער געהן אין דער קעף. אנגרייטען עפס פאר
ר' אבאלען! יאסעניו, קום איך האב דיר עפס צו זאגען! (ביידע אב רעכטס).

(פראפעסאר פיהרט אבאלען).

אבאלע (צייגט אויס צוגעדולט): הם... דאסעלבע הויז דאכט זיך, נור א ביסעלע
געענדערט! מיר האט זיך אויסגעוויזען אז איך בין ווידער ביי מיר
אין הויז!

דניאל: עס האט זיך אייך נישט אויסגעוויזען גוטער הערר אשכנזי! איהר
זענט ביי אייך אין הויז און קענט בעפעהלען ווי אמאל.

אבאלע: בעפעהלען ווי אמאל? גיין, יונגערמאן! אזוי פיעל האב איך
נישט פערדיענט! יונגערמאן! וואס איהר טהוט מיר אזוי פיעל גוטס,
דאס פערשאפט מיר מעהר שמערצען! ווען איהר וואלט מיר
געטריבען ווי איין אלטען הונד יא, הא... טויבע? דאכט מיר אז טויבע
זיצט דארטען און וויינט? וואס וויינט? מיר איז נאר נישט, נאר
נישט. פראפעסאר, איהר האט מיר גענארט? זי איז נישטא, מיין קינד
לעבט נישט מעהר, איך האב זי ערמארדעט, איך בין איהר מעהרער!
פראפעסאר: בערוהיגט אייך: רוהט אייך א ביסעל אויס און דאן וועט
אלעס ווידער גוט ווערען. אייער קינד לעבט און איז געזונד!

אבאלע: וואס האט איהר צו מיר? פארנוואס האט איהר מיר אנגעק
גענומען פון א שמיל רוהיג געזעל? גיט מיר צוריק דאס קאלטע
וואסער, איך וויל איינמונקען מיין קאפ און לעשען דאס פייער וואס
ברענט מייע געדאנקען! איך מוז לעשען — מוז לעשען דאס פייער.
איך ואל קענען רוהיג זיין, רוהיג, און פערשטעקן ווי אזוי צו סקנקען.
אלע מייע בעלי-חובות, נור וואסזשע שטעהט איהר? מחותן יחזקאל

וויזשע מוחל דערלאנג מיר דעם שטעקען! טעמע, מיין דאק!
יאסעניו! לויף נאך צום וואגנאל און יאג זיי ביידע נאך, געם צו די
ביכער, די ביכער, די ביכער...

פראפעסאר: הערר אשכנזי! אייער גוטער נאמען איז דאך שוין פון
לאנג הערגעשטעלט. אצינד דארפט איהר אייך פרייען מיט אייער
פאמיליע...

טויבע: פרומעלע לעבט און איז געזונד.

אבאלע: זי לעבט? וואו איז זי? וואסזשע? זי וויל דעם אלטען
צעבראכענעם שארבען נישט מוחל זיין?

טויבע (וויינט): אוי גאטוניו! אוי גאטוניו!

רייזעלע (פון לינקס).

רייזעלע: באבע! אט דער פרעמדער אלטיטשקער איז מיין ווידע?

טויבע: יא, מיין רייזעלע!

רייזעלע (געהט צו איהם צו): זאגט נור, איהר קענט מיר נישט?

אבאלע: פרומעלע, מיין קינד!

רייזעלע: איך בין נישט פרומעלע! מיין מאמע הייסט פרומעלע! איך
היים רייזעלע!

אבאלע (בעוויינט): רייזעלע, רייזעלע! יונג יתומה'לע...

רייזעלע: איך בין נישט קיין יתומה'לע! איך האב א טאטען און
א מאמען, א יא פאפא?

טעמע, יאסעלע, זיסעל.

אבאלע: דו האסט א מאמע? וואוזשע איז דיין מאמע?

רייזעלע: זי זיצט דארט און וויינט!

אבאלע: טויבע! אונזער פרומעלע לעבט טאקע און זי וויל נישט מוחל
זיין דעם אלטען טאטען? נה זי האט רעכט! איך האב עס פערדיענט,
איך האב עס פערדיענט! נה, וואסזשע נאך טהו איך דא? מיט וואס
פאר א רעכט בין איך געקומען צו דער, וועלכע איך האב אזוי
שלעכט בעהאנדעלט? אזא מענטש ווי איך דארף ענדיגען זיינע

עטליכע געמוטשעטע יאהרען אין א הקדש, יעדער פארבייגעהער
זאל אויף מיר טייטען מיט די פינגער און זאגען: דארט ליגט דער
מענש, וועלכער האט געגלויבט, אז מיט שטאלץ קען מען אפגעבען
א וועלט: איך בעט אייך, עפענט מיר אויף די טהור און לאזט מיר
געהן, לאזט מיר געהן, איך טאר דא נישט זיין, (געהט צו דער טהור).

אלע: נאט איז מיט אייך, ר' אבאלע:

אבאלע (שמאלץ): לאזט מיר, זאג איך אייך: פערנעסט איהר, ווער עס

רעדט צוין אייך, פערנעסט איהר, אז איך בין אבאלע אשכנזי?

ריזעלע: אין פערנעסט איהר, אז איך בין ר' אבאלע אשכנזים אייניקעל?

איך הייס אייך דא בלייבען, (נעמט איהם אן ביי דער האנד און שלעפט איהם צו

דער צווייטער טהור לינקס — רופט) מאמא! מאמא! קום אריין געשווינד!

ווען נישט וועל איך אנועקגעהן מיט דעם זיידען און וועל קינמאל

נישט צוריק-קומען, (פרומע, פייער), מאמא! איך בעט דיר, בעט דיר

איבער מיט דעם זיידען: (פיהרט זיי צוזאמען).

אבאלע: מיין קינד! מיין פרומעלע!

פרומע: טאטעניד! (אומארמוג).

פארהאנג פאלט.

ענדע דער פיעססע.

